Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабрийн 21-нээ гаргана

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 ЯНВАРЬ 22
Үбэлэй дунда нарын 30
ПЯТНИЦА
Гарагай 6
№ 13 (18627)
газетын сэн: захилай—50 мүн., Хэлсээтэ сэн

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советтэ

Республикын албан зурудай, нэгэдэлнүүдэй, хүтэлбэрилэгшэ-аймагуудай захиргаанарай хабаадалгаар Министрнүүдэй Соведаний заседани нарын үнэргэгдэжэ, хэдэн сэлсэг-дэй бүлэ... 1992 ондо Буряад Республикын социально-экономическа хүчэлэлтын дүнгүүдтэй оной нэгэдэхи квартал хүчэлэлтын үридшалан хараалагдаа. Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Г. Н. Иванов орлогно А. С. Иванов илдхэбэ. Үнгэрнэн жилдэ республикын ажахын гол налбаринуудай хэмжээн дүрэлгэлжэнүүдые хангалгын үнэ сэн 19—21 дахин дээшэлнэн байна.

Республикын экономикодо ушарнаа нимэ доройтонги байдалнаа байгша оной нэгэдэхи кварталда гарахань хүнэр. СНГ-гэй түрэнүүдтэ түүхэн эд, материалнуудай баагаар абтаа. Предприятинуудай мүнгэнэй талаар хоорондоо тоосоо хэлсээ уникальнай уулаа. Энэнь промышленно үйлэдбэридэ мүүгаар нүүдэлнэ. Малай тэжээлэй дуталдаанаа болоно, малай ашаа-шимэнь дээшэлэгүй. Бюджедэй номологдоо хэмжээнээ, предприятинуудай финансова байдалнаа улэмжалан, капитальна барилгын хэмжээ дээшэлнэгүй.

Гэбэшье республикада бэлүүлэгдэжэ байгаа экономическа реформын ашаар долгуурэй экономико хүчжөөхэ үндэнэ нүүри табигдана. Промышленностьда, барилгада, худөө ажахыда, худалдаа наймаанда, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудта долгуурэй экономикын бүридэлнүүд бии болгогдонхой, хуулиг сахилгын үндэнэ нүүри гол түлэб байгуулагданхай, бартерна ябуулгануудай хэмжээн дээшолоо. Мүнгэнэй үүргэ дээшэлжэ эхилэнхэй. Гэхэтэй хамта нөөсэнүүдэй дуталдаанан, предприятинуудай бэе бэедээ үри шэритэй байнан ушар үйлэдбэрийн нэлбаринуудые хүчжөөхэ арга боломжонуудые хүсэд олгоногүй.

Республика дотор экономическа байдалые найжаруулхын, үйлэдбэрийн хэмжээнэй доошололые тогтоохын, хүн зоной ажахуудалые дээшэлүүлхын тула предприяти. ажахы бүхэнэй 1992 оной худэлмэрийн дүнгүүдые найшаар шэнжэлэн үзэхэ, эмхидхэлэй таарамжатай хэмжээ ябуулгануудые хараалан бэелүүлхэ, финансын талаар тэдэнэй байдалые найжаруулха худэлмэрэй хэмхидхэхые городуудай, аймагуудай захиргааануудай гулваанар уялгалагдаа.

«1992 ондо Буряад Республикын бюджедые гүйсэдхэлгын дүнгүүд ба 1993 оной нэгэдэхи кварталай бюджедые уридшалан хараалата гарахань хүнэр. СНГ-гэй түрэнүүдтэ түүхэн эд, материалнуудтай баагаар абтаа. Предприятинуудай мүнгэнэй талаар хоорондоо тоосоо хэлсээ уникальнай уулаа. Энэнь промышленно үйлэдбэридэ мүүгаар нүүдэлнэ. Малай тэжээлэй дуталдаанаа болоно, малай ашаа-шимэнь дээшэлэгүй. Бюджедэй номологдоо хэмжээнээ, предприятинуудай финансова байдалнаа улэмжалан, капитальна барилгын хэмжээ дээшэлнэгүй.

Гэбэшье республикада бэлүүлэгдэжэ байгаа экономическа реформын ашаар долгуурэй экономико хүчжөөхэ үндэнэ нүүри табигдана. Промышленностьда, барилгада, худөө ажахыда, худалдаа наймаанда, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудта долгуурэй экономикын бүридэлнүүд бии болгогдонхой, хуулиг сахилгын үндэнэ нүүри гол түлэб байгуулагданхай, бартерна ябуулгануудай хэмжээн дээшолоо. Мүнгэнэй үүргэ дээшэлжэ эхилэнхэй. Гэхэтэй хамта нөөсэнүүдэй дуталдаанан, предприятинуудай бэе бэедээ үри шэритэй байнан ушар үйлэдбэрийн нэлбаринуудые хүчжөөхэ арга боломжонуудые хүсэд олгоногүй.

Республикада үгтэхоор хараалагдаанан мүнгэн зоорини сан болзортонь номологдоогүй дээрэнээ республикын бюджет гаргашынгаа талаар 91 процент гүйсэдхэгдэ, тэрэ тоодо арадай ажахын нэлбаринуудта 87,3 процентдэ, социально-соёлой эмхинүүдтэ—90,6 процентдэ хүргэгдэнэн байна. 1992 оной туршада гэр байрын ба коммунальна хангалгын түлөөнэй 2,5 дахин дээшэлэгшье нааань, Улаан-Удэ хотодо 1,5 миллион түхэриг мүнгэн оруулагдаагүй.

Нёдондо үнгэргэгдэнэн шалгалтын дүнгүүдэй гэршэлнэнэй ёноор, зарим министерствэнүүдтэ, эмхи зуураануудта бухгалтерийн бүридхэл ба тоосоон хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ.

Предприятинуудай, эмхинүүдэй 1992 оной финансово-ажахын ажаябуулгын дүнгүүдые, районой, городой бюджедэй гүйсэдхэлые нарниаар шэнжэлжэ, таарамжатай хэмжээнүүдые абахые министерствэнүүдэй, албан зуураануудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагай захиргааануудай гулваанар уялгалагдаба.

«Байгша оной нэгэдэхи кварталда кассова эрьесые уридшалан хараалалга тухай» асуудалаар республикын Национальна банкын начальник А. А. Вязинский элидхэнэн байна. Үнгэрнэн жилдэ республикын экономикын доройтонги байдал мүнгэнэй эрьесэдэшье нүлөөлөө. Нёдондо жилдэ урэанданайхигай сасуулбал, саарнан мүнгэн 19,4 дахин өхөөр эрьесэдэ оруулагдаа. Энэнь уридшалан хараалагдааннаа 1900,6 миллион түхэригөөр өхэ болоно. Зэдын, Хөжэнгын, Прибайкалийн, Түнхэнэй аймагуудта худалдаа наймаанай, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын эмхинүүд мүнгэ оршолхо талаар бүхы арга боломжонуудаа элсүүлжэ шадаагүй дээрэнээнь мүнгэн хүн зоной гарта үлэнэн гү, али аймагнаа гадуур гаргагдашаанан байха юм. Мүнгэнэй эрьесые шалгаха худэлмэри Хурамхаанай, Сэлэнгын, Хорнин районуудта ябуулагдаагүй. Предприятинуудай, ажахынуудай бэе бэетээ тоосохо хэрэг хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Эдэнэй үри шэринь 478,6 миллион түхэригтэ хүргэгдэнэн байна. 1993 оной нэгэдэхи кварталда республикын аймаг бүхэндэ кассова эрьесые уридшалан хараалагын түсэб баталагдаба.

Эдэ гурбан асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ Хорнин, Октябрьска, Советскэ, Баунтын районуудай захиргааануудай гулваанар А. М. Бузин, Н. Ф. Михалев, Г. А. Айдаев, В. В. Хингелов, «Улаан-Удын нарин сэмбын мануфактура» гэнэн акционернэ булгэмэй директор К. Н. Альцман, «Буряатводмелиорация» нэгэдэлэй начальник Н. Я. Кондаков болон бусад хабаадалсажа, элшэ хүсөөр, түлишэ-түрхилгын материалнуудаар хангалгые найжаруулха, умсын болгогдонон предприятинуудай, магазинуудай хэлсээ баталха үедөө абаһан уялгануудаа дүүргэлтые хинаха, хүн зоной ажахуудалай асуудалнуудта анхарха туша онсолон тогтоонон байна.

Зүбшэгдэнэн асуудалнуудаар Республикын Министрнүүдэй Советэй абаһан тогтоолнууд дотор 1993 ондо республикын социально-экономическа хүчжэлтын комплексно программа бэлдэхэ, шэнэ зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ, городуудай, аймагуудай захиргааануудай худэлмэрийн онол аргануудые нарижуулха, захиргааануудай гулваанарта, худэлмэрилэгшэдтэ даажа ябаһан худэлмэриннь түлөө эрилтэ шангадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Республикын Министрнүүдэй Советэй заседаниин худэлмэрине Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов хүтэлбэрилнэн байна.

ИТАР-ТАСС нүүлэй мэдээсэл

ГЭМТЭ ЯБАДАЛТАЙ ТЭМСЭХЭ ТАЛААР ЗҮБЛӨӨН

МОСКВА. Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ талаар Россин Федерацийн Президентын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхэ асуудалаар министерствэнүүдэй, албан зуураануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, нютагуудай захиргааануудай гулваанарай болон хуулин хамгаалгын зургааануудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн болоо нэн. Президент Борис Ельцинэй түрүүлэлгэ доро тэрэ үнгэрөө. Вице-президент Александр Руцкой, правительствын түрүүлэгшэ Виктор Черномырдин, Конституционно суудай түрүүлэгшэ Валерий Зорькин, Аюулгүйн Советэй секретарь Юрий Скоков, Президентын захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Сергей Филатов, мүн гадаадын тагнуулай албанай хүтэлбэрилэгшэ Евгений Примаков гэгшэд зүблөөнэй худэлмэридэ хабаадаа.

РОССИН ЭРДЭМТЭД-ЭКОНОМИСТНУУДТАЙ ҮНГЭРГЭГДЭҺЭН СУГЛААН

МОСКВА. Россин Федерацийн правительствын түрүүлэгшэ Виктор Черномырдин ба вице-премьер Борис Федоров Россин мэдээжэ эрдэмтэд - экономистнуудтай зүблөө үнгэргөө нэн. 3 саг шахуу үргэлжэлнэн уулзалгада хабаадагшадай дунда Леонид Абалкин, Олег Богомолов, Николай Петраков, Сергей Ясин, Юрий Яременко гэгшэд байлсаа.

Мүнөөнэй экономическа байдалые түрүү эрдэмтэдэй ямараар сэгнэдэг байнь ороной Премьер-министрэй гүнзэгыөөр мэдэжэ абаха хүсэлтэй байнан дээрэнээнь энэ уулзалга эмхидхэгдээ юм гэжэ Борис Федоров ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ нэн. Правительство мүнөө жилэй политикые бүридхэжэ байнхай. Харин Виктор Черномырдин кабинедэй хараа шугамые шүүмжилдэгшье, дэмжэдэгшье, эрдэмтэдэй нанамжануудые дуулаха дуратай байна.

Ехэ туһатай уулзалга болоо, тад ондоо нанамжануул хэлэгдээ, гэбэшье шүүмжилэл булюу ехэ байгаа гэжэ вице-премьер нанамжална.

Мүнөөнэй асуудалнуудые, шийдхэлгэдэ элдэб экономистнуудые шадаал наа, олоор хабаадуулбал, найн байха гэжэ Борис Федоров хэлээ нэн. Эсөсэй шийдхэбэри абахын тулада правительство бүхы дурадхалнуудые шэнжэлжэ үзэхэ юм гэбэ.

АКАДЕМИГЭЙ ҺАНАМЖА

МОСКВА. «Эгээл муунинь хойно үлөө гэжэ хэлэжэ шадахагүй байнаб, үйлэдбэрнин хэмжээн үшөөл доошолхо байха», — гэжэ Арадай ажахын академиин ректор академик Абел Аганбегян ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ нэн. — Тинхэдээ үйлэдбэрнин хэмжээнэй доошололго нэгэ бага удаарха, жилэй эсэс тээшэ болижо магадгүй. Мүнгэнэй үнэ сэн нарада 10—20 процент бууража магадгүй. Ушарынь гэбэл, урьналамжа, дотаци нэмэжэ үгэхэ ябадал мүнгэнэй үнэ сэнгэй бууралгада ехэ нүлөө үзүүлнэ ха юм. Жэшээнь, хилээмэ гаргахын тулада нэгэ үдэртэ 3 миллиард дотаци үгтэдэг байна. Шадал багатай хүнүүдэй аша туһада нимэ хэмжээ абаха хэрэгтэй бологдоно гэбэ. Үнгэрнэн жилэй дүнгүүдые согсолходоо, «дэлгүүрэй экономикые бүридүүлхэ талаар ехэ алхам» хэгдээ гэжэ эрдэмтэн хэлээ нэн. Нэгэ газарнаа түсэблэхэ, иланГала продукци хубаарилха гуримые дэлгүүрэй гуримаар нэлгэжэ шадагдаа гээшэ. Энэ талаар дутуу дундануул олон ааб даа, гэбэшье энэ гурим найжаруулагдажа байнхай. Мүнөө жилдэ гүрэнэй зөөринье үмсэлхэ талаар ехэ алхам хэгдэхэ бээ гэжэ академик этигэнэ.

Буряадай Гүрэнэй дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин 50 жилэй ойдо

ХАЛБАЕВТАН ДУУЛАНА, ХАТАРНА

БУРЯАДАЙ ЗҮРХЭН Байгал гэжэ хэлсэдэг гээшэ. Арадтаа суутай болоһон Гүрэнэй дуу, хатарай ансамбль баһал «Байгал» гэжэ нэрэтэй. Байгал далай, Буряад ороН тухайгаа маргаан түүрээдэг, дууладаг, хатар наада харуулдаг «Байгал» ансамбльда гэр бүлөөроо ябадаг артистнууд олон байгаа, мүнөошье бии. Тэдэнэй дунда Борисовтанай, Будаевтанай, Сультимовтанай, Дагбаевтанай, Хасарановтанай, Бурсуковтоной, Халбаевтанай гэр бүлэнүүдые нэрлэхээр.

Табяад онуудаар, онсолбол, 1956 ондо залуу, үндэр бэетэй хатаршан Капитон Халбаев ансамбльда худэлхэеэ ерээ нэн. Тинхэдэнь энэ үедэ, хоёр жилэй урда тээ һайхан шарайтай, уян гоё бэетэй Людмила Бадарханова хорто дууладаг байгаа. Тэдэ хоёр халуун дуранай охёор хуби заяагаа нилүүлжэ, гэр бүлэ болоо бэлэй.

Мэдээжэ артист Гомбо Цыденжаповай урилгаар ансамбльда ерэһэн Людмила басаган шанга һайхан хоолойтой байжа, удангүй концертые хүтэлбэрилэгшөөр худэлжэ эхилэн юм. Тэрэ тэнэнһээ хойшо олон жилэй туршада Москвада, Ленинградта, Япондо, Хитадта, Буряад ороной гоо нютаг бүхэндэ концерт болон наадануудта Людмила Бадарханова-Халбаева түрэл ансамблингаа программатай танилсуулха, Буряад орон, Байгал тухайгаа хөөрэхэ нангин уялгатай болоо бэлэй.

Харин Капитон нүхэрынь хатар наадаараа зоннис урмашуулдаг һэн. Түрэл болодог үшөө нэгэ хатаршан Светлана Халбаевтай олон хатар тэрэ гүйсэдхэбэ. «Баяр» (Ц. Бадмаевай найруулга), «Сэлэнгэ» хатарнуудта, ёохор нааданда (РСФСР-эй искусствын габлата ажал ябуулагша М. С. Арсеньев) К. Халбаев уянгата героин образ байгуулаа.

— 1959 оной Буряад искусство болон литературын декадада, Свердловскдо болоһон тоосоото концерт наа-данда, Москвада үнгэргэдэнэн Бүхэдэлхэйн XII фестивальда хабаадаха золтой байгаабди. 1959 оной декадын үедэ Колонно зал соохи концерт хүтэлбэрилхэ уялгатай нэм. Тэрэ үедэ мантай хамта мэдээжэ артистнууд Цыден Хоборков, Татьяна Гергесова, Банр Егоров, Оюн Тумурова, Софья Барцева, Лариса Сахьянова, Лхасаран Линховоин, Бадма Балдаков гэгшэд бэлиг шадабарияа харуулаа бэлэй. Капитон нүхэртээ республикынгаа арадай артист гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртөөбди. Хэнэн ажалыемнай манай басаган Марина, Баатар хүрьгэмнай үргэлжэлүүлэн, бидэнтэй хамта ансамбльда ажаллана, — гэжэ Буряад Республикын арадай артистка Людмила Бадарханова-Халбаева омогорхон хөөрөө нэн.

Хаанашье наада харуулхадаа, Халбаевтанай гэр бүлын гүйсэдхэнэн дуу, хатарнууд зондо һайшаагдадаг, харагшадые урмашуулдаг юм. Чернобыльноо 30 модо газарта ансамблиинхид концерт харуулнан габьлатай. Эдэ үдэрнүүдые Халбаевтан мартадаггүй. Капитон Бажеевич пенсидэ гарабашье, филармонидо ажаллаһаар, ашанараа харадаг.

Харин бэшэниинь «Байгал» ансамбльдаа ажаллаһаар байна. Гэр бүлоороо зонэй урма зориг бадаруулдаг Халбаевтаниие түрэл ансамблиин 50 жилэй нанидэрөөр халуунаар амаршаладаг, ута наба, удэан жаргал хүсөод, үшөөл олон олон жилэдэ дуу, хатараараа баярлуулжа байгыт гэжэ үреэл болгон дамжуулнабди.

Б. ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгал» ансамблиин эдэбхитэй гишүүд Халбаевтанай гэр бүлэ: Буряад Республикын арадай артистнууд Людмила болон Капитон Халбаевтан, тэдэнэй бэлигтэй Марина, хүрьгэн Баатар, аша хүбүүд Сережа, Алдар. «Байгал» ансамблиин байгуулагдаһаар 50 жилэй ойдо зориулагдаһан материалнуудтай 3-дахи нюмэрта танилцагты.

Д. ЛУТАРСАН фото.

Республикымнай ажалай үдэр

ҮЛ АБАЛГАДАА БЭЛДЭНЭ

аймагай Удын алгша хоншон ничинович Ринайнгаа нүхэр Дашабыловнатай олгой эхэ хонихэлэн найхан найн бэлшээ гэжэ газарта юм.

дүршэлтэй бохошнод зунай ин үдэрнүүдтэ шээридэ үдэр тарнь адуулжа тинмэнэ нагага хонихэ оронхой гэдэ тобир тарнар бэлдэгдэн-

аа, эбтэй эстэй а 37 гектар талмайтан өөнэдынгөө сабшалан дээрэнээ муу бэшэ шанартай үбнэ нөөсэлэнхэй. Дэб дээрээ гүйсэд хүрэхөөр зеленко, нолоомон үбэлжөөнэйнь буусада буулгагданхай.

Тиин жилнээ жилдэ эдэ нүхэд даажа абаһан ажал дээрээ эрхим үрэ дүн туладаг найн заншалтай юм.

Энэшье жилдэ Ринчиновтэн ажалайнгаа эрнэ нуларуулангүй, эхэ хонин бүринөө хурьга абажа түлжүүлхэ гол зорилготойгоор, эрмэлзэл дүүрэн хүдэлжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ Ринчиновтэнэй отара дээрэ түрүүшын хурьгад адхаржа эхилэнхэй.

Б. ЖАМЬЯНОВ.

ҺҮХЫН ДУУН ЗАМХАНАГҮЙ

Мүнөө иланГала мунгэ зөөрини, барилгын хэрэгсэлнүүдэй дутамаг, тэрэшэлэн ажахынуудай экономическа талаараа ехэл хүндэ байдалда оронхойшье нааань, худөө нютагуудта шэнэ гэр, байранууд оройдоошье баригдахаяа болишоо гэхын аргагүй.

Жэшээнь, манай Хяагтын аймагай нютаг. нуга, нуурин тосхонуудта ябахада эндэ тэндэ нэгэн-хоёршье наа, шэнэ тэрнүүдэй гү, али малай байра, автомашинын гараж гэхэ мэтын бодхоогдожол байхань харагдадаг. Юрэдөөл, хаанашье хүнүүдэй һүхөөр хон-хон гэсэ саб-шаха абяан дан замхашоогүй байна.

Баяхан аймагай худөө ажахын управленийн капитальна барилгын таһагай начальник Е. Г. Данжуровтай хөөрэлдэхэдэмни, энээн тушаа хэдэн жэшээ, баримта хэлэжэ үгөө нэн.

Тусхайлбал, Тамирай «Родина» колхозой (түрүүлэгшэнь Н. А. Иванов) баригашад үнэрэгшэ жилдэ өхэ хонидой хоёр бригадада жэшээтэ наан хашаануудые барижа, ашаглалгада үгөө. Байгша ондошье иланГаяа нютагай баригдын хэрэгсэлнүүдөөр гэр байра, хашаа хорёо гэхэ мэтые барихаар эндахид ойдо модо отолжо, зөөжэ байнхай. Хори-гушан хүнһөө бүридэһэн 2 бригада ойдо худэлнэ.

Тинхэдэ таряашадай ажахынуудай Ехэ-Нугын эблэлэй (директорынь В. Ф. Нуртынов) баригашад аймагай баригдын эмхитэй болон харгы баригда-зааһабарилгын организацнтай хамтаржа, баһал ехэ худэлмэри хэнэ. Тэрэнэй ашаар нёдондо эндэ 200 гаран үнэсэй байха чадалтай байра, автомашина, трактор оруулха гараж баригдажа ашаглалгада тушаагдаа. Тинхэдэ Сухэ голой гарасаһаа Шэнэ-Десятниково тосхон хүрэтэр урдань машинаар ябаха аргагүй шахуу бур элнэн харгы байнан юм. Мүнөө эндэ 10 модоной газарта шулууи адхагдажа, хатуу хушалтатай харгы баригдаба.

Таряашадай ажахынуудай «Заря» болон Алтайн эблэлнүүдтэ байрын гэрнүүд, хонидой хашаа гэхэ мэтэ баһаа олоор баригдана.

Нүхэр Данжуровай хэлэнэнэй ёноор, энэ үбэлэй үедэ аймагай ажахынууд адагынь 25 мянган кубометр баригдын модо ойдо отолжо буулгаха зорилготой.

Г. ЧЕРНЫШЕВ,
«Ленинское знамя» газетын худэлмэрилэгшэ.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

БЭЕ БЭЕЭ ТОНООД ЯАХАМНАЙБ?

жэ сараа үлөө даа. Урдань онголнууд маад лэ, энхэ таан дээрэ ажаһуу- Зүгөөр мүнөө рилсаанай сагта ай хэр угай харилсаа холана, баруун гү- ол маягта оро- аа гү гэжэ ha- түрүүн мүнөө ье, монголшье ралжаа наймаа ошоо. Эсэгэнэр урданһаа хой- эрхилжэ ябаһан ... жэлдэ багшанаражал мартаха, тоохогүй хаһаа гадна, үшөөнэ заншал үзэгдэнэ. Ная орэлдэһэн» байнаар лэ манай угсаатан лагдаһан тусхай ажалаа эрхилээд, хэб та орохобо эрмэлзонь аралжаа наймаа эр «нюжертой» бидад нүүгаа. ь элирүүлхэ зорилгоо юун болоноб? Нүс-

ИТАР—Нүсхэгэр сумааануудые тээнхэй, үргэлэнхэй, нэрэнхэй, татанхай залуушуул хоёр гүрэнэй хилэ хоёр тэһэнь добтолно. Улаан-Удэ Улаан-Баатар хоёрто хэнэйнь буряад, хэнэйнь монгол байһанинь тоёригдэшэнхэй. Адлия наймаа намнанханнууд. Юугээ худалдадаг, юугээ абадаг зон гээшэб? Энэ үедэ эдэлэй эжы, абанарынь мүнөөхил хони малаа уужам талын хагсуу һалхинда сохюулан адуулһаар ябана. Тэдэнние хайрлаха, тэдэндээ туһалха һэшхэл залуушуулда түрэнэ гээшэ гү?

Үсэгэлдэр үдэшэ орой Монгол ороноо гурбан айлшад уруу-дуруу юмэд манайда ороо ерэбэ.

— Юун болооб?—гэзэ нонирхобоб.

— Пээдноо буугаад. Улаан-Удын вокзал дээрэ танайда ерэхэ гэжэ такси бариха һанаатай арбаганалдажа байтарнай, дүрбэн чемоданиемнай дээрэмшэд буллажа абаад, тэрьелшоо,— гэбэ. Нигэжэ харгын тонуулда ороһон гурбан монгол нүхэдни Улаан-Удын борхоолхо дээрэ худалдаха эд бараагүй, Эхэ ороноо бусаха харгын мүнгэгүй үлэшэбэ. Зүгөөр би тэдээндэ юугээрээ туһалха гээшэбиб даа?

— Харгын милициде мэдүүлээ гүт?—гээд асуухадам:

— Танайл ороноо ерэһэн рэкетирнүүд таанадаа таняад, тоноо байгаа бээ! Тэдээнтээ ооһэдоо үгөөе ойлгосогты, — гэжэ хэлээ гээд, нэгэнинь дуугарба. Хаража байхада хайратайшье, һанаа зоборитойшье болохо юм. Теэд яахаб, удор бүрнимнай шэнжэ шарай нимэшүүл болошоо ха юм даа. Энэ гайхалгүй. Айлшадаа арга хургыень олоно, нютагынь бусаахал хүн бээзб. Гайхалтай юумэн гэхэдэ, энэ хаптируухай харгы руу бурядад, монгол оюутадай шэлжэн ороһонинь лэ болоно. Зай, худалдаа наймаа дэлгэгшье нэн тэлэй, теэд юунэхине бээ бээ тонохо, дэрмэдэхэ юм? Нигэжэ ябаада нүгэлтэй, сээртэй гэжэ мэдэхэгүй юм аал?

— Буряад нютагһаа ерэһэн айлшадтай Улаан-Баатар, Дархан дээгүүр нимэшүү ушарнууд боложол байгша два. Яажашье нэрэ түрөөр хухарһан зомбибди даа! — гээд наһатайшаг эхэнэрынь һанаа алдан хэлэбэ.

Нээрээшье, яажа байһан бурядадууд, монголнууд гэжэнэбиди! Адуу малаа хараад, гэр гуламтаяа нахлад һуудаг байхан сагнай үнгэршөө гээшэ гү?

Магад, алишье талымнай гүрэн түрын засаг баригшад энэ нула табигдаһан аралжаа наймаа гуримшуулха, хэм замдань оруулха ёнотой аад, мүнөө болотор тэрэндэ «гарынь» хүрэнэгүй гү? Юрэдөө, энэн тухай ноёд найд бодомжолыт! Ядахьш сагта, тонуул дээрмэ усадхаха хэмжээ абыт!

Урдань манай угсаатан «Ажал хэхэдэ абдар хоохорхогүй, аралжаа намнахада сэдьхэл дүүрэхэгүй» гэлсэдэг бэлэй. Энэ сэсэн һургаал бү мартаял, монгол-буряад оюутад!

Д. ДЭЛГЭРЭЙ,
уран зохёолшо.

Үндэр ургаса—үдэр бүриин оролдолгоһоо

ГАЗАРАА «ГОМДОХООХО» ЁҺОГҮЙБДИ

Хэзээ заяанһаа хойшо хүдөөгэй зон ямаршье жилдэ бараг һайн уларилтай, шиинг нойто элбэгтэй, наратай дулаан байһай даа, өөһэдымнай, адууһа малаймнай эдихэ юумэ ургаһай, газар дайдамнай үргэмжэлһэй даа гэжэ зальбардаг, этигэл найдалаа гол түлэб таряан ажалдаа хандуулдаг гээшэ.

Энэншье гайхалгүй. Таряалан, сабшалан, бэлшээрийн ургаса һайн байбал, адууһа малай, үүн зоной-шье эдихэ эдеэ хоолой бүхы юумэн тэндэһээ элбэгээр абтаха, энээнһээ хүдөөгэй ажалшадай ашаг олзо, һуудал байдал сэхэ дулыдадаг ха юм.

Бидэ урда жилнүүдтэ газар таряалан эрхилэлгын һайн онол арга, эрхим агротехникэ, түрүү технологи гэхэ мэтые хэрэглэнэбди гэжэ байгаад, гоё гоёор хөөрэлдэдэгшье һаа, үнэндөө, диплэнхи ушарта тэнгэрийн шарай харааб, хура бороодо найдаад лэ һуудаг байгаабди. Харин мүнөө энэмнай бүри ёһотойл заншал, тогтомол ёһо болошоо бэшэ гү?

Үнгэрэгшэ жилэй таряан ажалай дүнгүүд энээнние бодотоор тэргэлэн харуулна. Жэшээлхэдэ, нёдондо манай аймагта бүхыдөө таригдаһан 42.792 гектар газарай (тэрэнэй 30 гаран процентнь хуряагдаа) гектар бүриһөо 11,1 центнер ороохон сохигдоо гэхэ гү, али урда жилэйхиһээ гектарай 3 шахуу центнер бага ургаса абтаа. Тингэжэ сагай уларилай таарамжагүй муу байһанһаа болжо, гансахан жил соо таряанаймнай ургаса 22 гаран мянган центнерээр доошолоо.

Ондоогоор хэлэбэл, хөөргурбан жилэй саана аймаг соо 60—70 мянган центнер таряан сохигдодог һаа, үнгэрһэн жилдэ тэрэмнай арай гэжэ 32,9 мянган центнертэ хүрөө бшуу.

Нёдондо хабар, зунай эхээр гайтайхан ган гасуур боложо, эдэ бүгэдэдэ горитой нүлөө үзүүлээ. Хабартаа яһала эртэ дулаараад, хаһа саг соогоо таригдаһан таряанай түлэг гаража байтар, майн 20 гаранаар гэнтэ хуйтэржэ, хюруу упаад, удаань бүхэли нюнь соо дуһалшье бороо ороогүй байжа, ороохо таряанай, тэжээлэй таримал ургамалнуудай, сабшалангайшье ногооной ургасада ехэхэн гай хохидол ушаруулаа. Тингээд нюль, августда ходо хура бороо орожо, бүхы ургамалнуудай ургаса, эдеэшэхэ хаһые гэдэргэнь татаа, хуряалгын хүдэлмэрние нилээд һаатуулаа. Энээн дээрэһээ зарим ажахынууд таряагаа саг соонь хуряажа шадангүй, саһанда даруулһан байна. Илангаяа Торинин мориной завод, таряашадай ажахынуудай «Мир» эблэл горитой ургасаяа хосороогоо.

Сагай уларилай хэды нимэ бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулаашье һаань, бүхы хохидол хойшолон, гээлтэ хоролтые хуу байгаалинн байдалда тохохо бай ха ргагүй. Илангаяа тэрэ дээрэ хэлэгдэнэй ёһоор, газар таряалан эрхилэлгын һайн онол арганууд, түрүү агротехникэ, технологи гэхэ мэтэ мүнөө аймагай ажахынуудта сахигдахаяа болинхой гээ һаа,ехэшье алдуу гарахагүй. Нэгэ ye эришэмтэй технологиин ёһоор ороохо таряан ургуулагдажа, ургасань эрид дээшэлүүлэгдэнэ гэжэ хөөрэлдэдэг һэмдиг. Тэрэмнайшье мартагдаа шахуу. Энээн тухай хөөрэлдэхэмнайшье хомор болоо.

Эдэ бүгэдын гол шалтагаан бүхы орон соо тохёолдоод байһан экономическа байдал, дэлгүүрэй харилсаанай худхаан хуймаан, үнэ сэнгүүдэй «жэгэндээрээн» гэхэ мэтэһээ ехэнхидээ болоно.

Бодоод үзэел даа. Үнэ сэнгүүдэшь дүтэ хүртэнгүй болоходонь, ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ, эрхим шанартай үрэһэ хүргэгэ, шэнэ машина, трактор, түлишэ худалдажа абаха аргагүй боложо байна. Тоод газартаа үтэгжүүлгэ оруулангүйгөөр, һайн техникэгүйгөөр хайшан гээд ороохо таряанай, хартаабхын гү, али тэжээлэйшье ургамалнуудай һайн ургаса абаха юм? Тэрэшэлэн урдань ган гасуурай болоходо аймагай олонхи ажахынууд бүлүүр станци, уһа сасадаг бусад тухеэрэлгэнүүдые үбэлдөө, хабартаа ходо хүдэлгэжэ, илангаяа сабшалангаа һайса уһалжа, бараг ургаса абадаг байгаа ха юм. Харин нёдондо тиньһэ хүдэлмэри ороходоо шье хэгдээгүй гэхэдэ болохо. Оньһон техникэ түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхэ шэнгэн түлишэ айхабтар үнэтэй болошоо ха юм.

Нигэжэ байһаар сэбэр паар хахалхаяа болихомнай аа гү гэжэ һанахаар болоно. Нёдондо «Коммунизм» колхоз, «Октябрьский» совхоз, таряашадай ажахынуудай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ эблэл болон бусад зарим ажахынууд сэбэр паараа ёһоор элдүүрилээгүй Намарай пааршье бага хахалаа.

Манай эндэхи ехэнхидээ хуурай уларилтай байдаг нютагуудта саг соогоо һайнаар элдүүрилэгдэнэн сэбэр паар лэ найдамтай ургаса үгэдэг гэжэ олон жилэй ажаглалта харуулна. Үнгэрһэн жилдэшье Борьёгой, Оёорой, Бооцын, Алцагай созхозууд, Ленинэй нэрэмжэтэ, Зэлтэрэй колхозууд гол түлэб сэбэр паар дээрэһээл муу бэшэ ургаса хуряаһанай ашаар ороохо таряа, малай тэжээл горитой абаа.

Жэшээ болгон, Борьёгой созхозые (ахамад агроном Н. И. Зайцев) абаад үзэхэдэ, урданһаа хойшо эндэхид газар таряалангаа һайнаар эрхилдэг, агротехникыч шэнэ, түрүү онол аргануудые үргэноор хэрэглэдэг байһан. Ямаршье жилдэ эндэхид ооһэдын эрхим шанартай үрэһэ бэлдэжэ, сэбэр паараа эгээл таатай болзорто хахална, севооборот, тарилгын газарай бүридэл, үтэгжүүлгэ хэрэглэлгэ гэхэ мэтые жэншэдгүй сахина.

Һүүлэй жилнүүдтэ Оёорой созхозойхид (ахамад агроном М. В. Тютькин, үрэһэнэй талаар агроном Н. В. Игошев) яһала тогтууритай һайн ургаса абана. Нёдондо эндэхи хоёр бригадада (бригадирнуудынь В. Н. Молоноз, А. Н. Осколков) гектар бүриһөо 25—26 центнер таряан сохигдоо юм.

Гэхэтэй хамта нимэ жэшээнүүд улам үсоон боложо байна. Һая болотор ажахы бүхэндэ шахуу кукуруза гү, али ондоошье тэжээлэй ургамалнуудые һайнаар ургуулдаг тусхай бригада, звенонууд байдаг һэн. Мүнөө тэдэнь ехэнхидээ таараагдашоо. Энээн дээрэһээ хуурай уларилтай байдаг нютагуудта саг соогоо һайнаар элдүүрилэгдэнэн сэбэр паар лэ найдамтай ургаса үгэдэг гэжэ олон жилэй ажаглалта харуулна. Үнгэрһэн жилдэшье Борьёгой, Оёорой, Бооцын, Алцагай созхозууд, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз тиимэ звенонуудаа тараагаагүй, тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулха технологи муу бэшээр сахиһанай ашаар сеһаж, силос ехээр даража шадаа.

Аймаг соо гансал Борьёгой совхозэ механизатор Л. П. Кузьминай звено тэжээлэй корнеплодой бараг һайн ургаса абадаг. Нёдондо, ехэ ган гасуур жилдэшье, тэрэ 10 гектар дээрэһээ гектарай 200 центнер корнеплод ургуулаа.

Тэрэшэлэн урданһаа хойшо Зэдын аймагта хартаабхын, овощой биратай һайн ургаса абтадаггүй, мүн тэрэнэй технологи, агротехникын заабаришье ёһоор сахигдадаггүй байһан. Мүнөө энэнь бүришье тулюур байдалда орожо байна гэхээр. Имагтал Торинин мориной заводой огородшон Г. Ф. Кушнарев 1992 ондо эгээл ехэ гү, али гектар бүриһөо 180 центнер лэ овощ абаа.

Манай һанахада олонхи нютагуудтамнай хартаабха, огородой ямаршье ургамал ургуулхаар үрэжэл һайнтай, уһалагдаһан газаршье бии. Дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнуудшьо олон. Тоод жилдээ ороидоол 80—90 гектарта хартаабха таряад, хамтадань миин 3000—3500 центнер ургаса абаха гээшэмнай даншье тулюур байдал болоно. Үнгэрһэн жилдэ бүхыдөө миин 11 гектар дээрэһээ 1658 центнер овощ абтаа.

Мүнөө дэлгүүрэй харилсаанай үедэ ганса ороохо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые хараад байха болоо һаа, таряан ажалнай ехэ урагшаа ябахагүй, ашаг олзошье орохогүй. Юуб гэхэдэ, мүнөө нэгэшье ажахы ороохо таряа гүрэндэ худалдахаяа болёод байна ха юм. Тэрэнь ехэнхидээ адууһа малай тэжээлдэ, ажахын доторой гаргашада гаргадана бшуу.

Бүхы дээрэнь аймагай ажахынуудта таряан ажалда тохёолдоһон байдал тушаа үшөө юу хэлэхэб гэхадэ, газарай хүрьһэнэй үрэжэлэй муудажа байһандань ехэл һанаата болохоор. Минеральна үтэгжүүлгын биратай хэрэглэгдэхээ болихотой адли, баһал тэрэ үнөөхи экономическа шалтагаанһаа таряалан, сабшалан дээрэ органическа үтэгжүүлгэ, илангаяа наг шэбхэшье ёһоор гаргагдахаяа болёо. Һүүлэй үедэ гол түлэб Агрохимиин нэгэдэлэй оньһожуулагдаһан отрядай хүсөөр ажахынуудай газар дээрэ жэл бүри яһала ехэ үтэгжүүлгэ гаргагдаг аад, түлишьи үнэтэй, гаргашын ехэ болоходо, энэньшье зогсоогдохо туйлдаа хүрэбэ.

Тиньһэ яабашье колхоз, совхоз гү, али эблэл, нэгэдэлшье, фермернүүдшье байг, юрэдоол, хүнүүдэй газар дээрэ худэлжэ байһан сагта энэ баялигнай дан орхигдошохогүй, ургасань таһалдашахагүй юм бээ гэжэл найдахаар. Хүн зонине хооллуулжа байһан газараа «гомдохоохо», муудхаахагүй ёһотойбди. Бурхан тэнгэримнай хүлисэхэгүй.

А. БОРИСОВ,
Зэдын аймагай хүдөө ажахын управленийн ахамад агроном.

Ниитын эмхинүүдтэ

ДҮҮРЭН ЭРХЭТЭЙБД

Үнгэрэгшэ жилэй эсэс Гатта боложо үнгэрһэн нинтэ бурядуудай хурал Буряад Республикын политическэ ажабайдалда нилээд горитой мүр сараа үлөөхэ гэжэ һанахаар байна. Минин һанахада, «Нэгэдэл» гэжэ хүдэлөөнэй ашаар бидэ түрүүшынхээ буряад үндэһэ яһатанай һанаае зобоодог үнинэй асуудал тухай сэхэ хоорэлдэхэ аргатай болобобди. Буряад арад нэгэдэжэ, бултаараа нэгэ газарта, бэсэ даанхай нэгэ республика соогоо ажаһууха ёһотой ха юм. Би буряад үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэ байһан тула нинтэ буряадуудай хуралай баталан абаһан документнүүдые сэльхэлээ хаһангяар ургаг абабаб. Тус хуралай баталһан документ манай республикын Верховно Советэй тус асуудалаар абтаха документтын проектнээ тад илгаатай гээшэ ааб даа. Манай Верховно Советэй бэлдэһэн проект соо буряад арадые нэгэдүүлхэ, түүхын үнэн зүб байдалые һэргээн, зүб тэрэнь сагаарруулха тухай нэгэншье үгэ үгы аад, Соёлой, Эрдэм һураалалай, Хэблэлэй министерствэнүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай хубхай хоёһон үгэнүүд бэшгэгэй байна. Тиимэ болохолоороо, эндэ дурдагдаһан министерствэнүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуурние бэхижүүлээд, ном һудар олоор хэблэжэ, бүхы хүдэлмэрнээ нимэрхүүгэр түгэсэхэ гэһэн удхатай болоно. Тиимэһээ манай республикын Верховно Советэ бэлдэгдэһэн тус документын проектые зүбшэн хэлсэһэнэй хэрэггүй гэжэ хэлэхэ байнаб. Энэ документын проект миин нютаг—Усть-Ордагай округой буряадуудай дунда тарааһан, олонинтэдэ мэлэсэл тараалаг хэрэгсэлнүүдтэ толилһон байна. Тингээд уданшьегүй «проектнь округой ажалша малша арад зоноор һайшаагдаба» «гээд хэлэхэ байха гэжэ тухайлнаб. Үнэн дээрээ тэндэхи буряадууд «Нэгэдэл» худэлөөнэй ажал ябуулые дэмжэнэ гэжэ сэхэ хэлэхэмни. «Баргуджин Тухум» гэһэн фильм эзэ талаар илангаяа ехэ үүрэг дүүрэгэһэн байна. Хуряанныгаар хэлэбэл, манай хүлэлөөнэй хоорилые буряад арад зүбоор ойлгоно, олоороо дэмжэнэ. Мүнөө бидэ «Нэгэдэл» худэлөөнэй үүсхэлээр үнгэрэгдэһэн нинтэ буряадуудай хуралай бэлдэһэн проектые республикын Верховно Советэй сессиин баталан абаха ёһотой. Хуралай һушгаһан эмхидхэлэй комитет Москва ошохо делегацида республикын Верховно Советэй дэмжэһэн документ үгтэхэ байна бшуу. Үүн зоной дунда, мүн республикынгаа арадай депутадуудай дунда ойлгуулламжын худэлмэри ябуулха хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын худэлмэрилэгшэд өөрынгөө хүбитые оруулха бэзэ гэжэ найданабди. Ушарынь гэхэдэ, зарим газетэнүүд, жэшээлхэдэ, Эрхүүгэй областийн «Знамя Ленина» газетэ нинтэ буряадуудай хуралай худэлмэрийн удха шанарые доошолуулха, «Нэгэдэлые» шүүмжэлхэ һэдэлгэ гаргана, «Бүгэдэ буряадуудай үнэнэй соёлой эблэлэй «ажал ябуулые» магтана. Сэхымень хэлэхэдэ, үндэһэн соёлой эблэл буряадуудай ерээдүйн хуби заяагаар һонирходоггүй, тиимэһээ газар дайда тухай нэгэшье үгэ дуугардаггүй ха юм.

Нинтэ буряадуудай хуралай зохёоһон документын проектые буруушааха хүнүүд байха. Зүгөөр демократиин комитедэй бэлдэгдэһэн мүн тиньһэдэ нинтэй хуралай бэлдэгдэһэн проектые нинтэй хуралай баталан абаһан документ гэнэн эли нэгыень ... хэ арга олдогдохо проектнь һайн бэ, баталагдаха байна гэдэл» худэлөөнэй ... ряад арадые нэгэ... асуудал шата ... хые дурдахаа. ажаһуудаг буряа... даа түрүүшээ Бу... ликын эрхэтэд ... Тиньһэлэрээ буря... дай ажалшад даб... (өөрын) республи... областынуудай—Э... тын областынуудай... лохо болоно.

Проектын 6-да... «Усть-Ордагай. ... гуудые Буряад Р... нэгэдүүлхэ эрхые ... тоор мэдэрхэ...» ... нэ. Энэнь тон зүб ... дэб гэхэдэ, буряа... гэ республикада... ажаһуухэ эрхые ... ха байнаб? Хэш... хагүй. Урдань дур... аашалжа, нэгэ ... дүрбэн хуби бо... удара татаһан ... наахи хүн ола... байнаб. Нинтэ... хуралай проект ... нимэ нэгэ зүб ... бии: «Эрхүүгэй ... хоной районые ... округой буриялы... Ойхоной аралай ... түлэб Буряад Р... нэгэдэхэ тухайгаа... рин хуралда сэ... хилой түлөөлэгшэ... гай округтой нэгэ... ... гэжэ мэдүүл... ... Буряад Р... гү, али Усть-Орд... гэлэдэхэ ёһотой. ... дэ, нүүлэй 55 ... тэндэ ажаһуудаг ... 50 процентээр до... Урдань республи... же ошоһон 150-... хүрэтэр буряад ... нуур шалгаг бусе... хай асуудалые ... тельствын урда ... проект соо хэлэг... Республикын ... Хитадта ... нуурадаг үлиб... ряад хэлэндэ ... асуудал тон зүбе... табигдана. Үлиб... ряад хэлэндэнь ... үндэһэ яһатанай ... рэлхы политика ... наахи хүн олда... хүнүүд тон үсөө... һанагдана.

Ород-монголой, ... хилэнүүдые Бури... кааа, КНР-тэ, ... һуудаг буряадуу... тусхай документ... даг болохо тус... оруулаглана. Бу... лэ түрэнүүдтэй со... түрэлхилэй талаа... холбоогоо үргэ... байна бшуу. Бу... ye сагаа хойшо... тор түүхын хуш... талаан буряад ... рээ саашадаа со... лоо, уг заншалы... үргэдхэхэ дүүрг... жэ сиолое.

С. ...

(Тус статьягаа... рарые «Нэгэ... оруулхые ...

ЗУРАГУУД Д...

ЭДЭ УДЭРНҮҮ... гэһэн Гурэн... ай ансамбль ... тэмдэглэжэ ... ороноо хамгаа... хүндэ жэлдэ... ... ансамбл... ны ехэ зам г... тэй зоние хүн... ... национальна искус... ... оорынгоо ехэ... ... оруулаа гэжэ ... дэ жэлнүүд ... публикын олохо... дта, турэл с... ... хизаар, обла... ... амблинхид ... бэлигээ ... ... ратай. Харини... харагшад ан... ... искусстватай... даа байна. Монго... Республикын ... ндо. Хитадта ... н гастрольнуу... ... галайхидай» х... асуудал тон зүбе... халуунаар угт... табигдана. Үлиб... буряадай «Байг... ряад хэлэндэнь ... бль хадаа Бур... үндэһэ яһатанай ... ехэ комсомолой... рэлхы политика ... реат, тиньһэдэ ... наахи хүн олда... болон Бүхэрос... хүнүүд тон үсөө... курсын лауреат... ...нагдана. Манай ансамб... Федерацийн а... нууд Ч. Ш... Егоров, Росси... истнууд Н. Т... Горков, К. Н... Гергесова, Бур... ликын габьяата... д В. Тумурова, ... В. Шагжиев, ... болон бусад ... жэ, зохёохы ура... тор түрэл арадтаа... байна. Манай ансамбли... гуулалтада ... хэмтэ хүтөлб... поэзитор, Росси... нин арадай арт... Абидуевич Ба... шын балетмейст... Константиновна... ... ехэхэн ... улнаан юм. Орке... шын артистнуу... дэ, С. Балдаев, ... Б. Аюшин, Г. ... Балсаева, В. Г... Тогочеева, М. ... П. Лосев, Э. ... Цытхенова, Е. ... он бусад нүхэд... арай эхин үндэ... Ю. Семенова, І... ова, Л. Шелкун... шкина, Ю. Ладе... Петушинова, Н. ... Е. Харлова, Г. ... гэгшэд болоно. ... ансамблийн на... нан олон номер... национальна... алтан жасада... энэй дунда ... гэн» гэһэн хат... лагша СССР-эй... ст Н. Моисеев) ... ндээшэн» ...(на... ь түрүүшын б... нүүдэй, нэгэн, ... ствын габьяат... улагша М. Арсе... уловагай на... эрдэ моритон», ... ствын ажал ... М. Заславскин ... шай басагад» г... уудые нэрлэхээр... ымнай эзэ по... жэлэй ойн баяр... ын программа с... лагдаха.

Москва, Ленинград... к хотонуудта ... зохёохы ажал... ... тоосоонуудта, ... ство болон л... декадануудта, ... болон Бүхэрос... нууд болон фе... та ансамблийн ... саг үргэлжэ хаб... а. Буряад искусс... литературын х... дада ансамбль е... шалгалта барижа... хи зохёохы за... бүүдые баримтал... нүүдтэ залуу ... Чингис Павлов ... хүтөлбэрилдэг ... ин хатарай колл... ограф М. С. А... ые республикын

Улаан-Удын ЛВРЗ-дэ

ЗАНШАЛТА УУЛЗАЛГА

Заводой хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд цехүүдэй, таһагуудай коллективүүдтэй уулзажа, гол шухала асуудалнуудые зүбшэдэг, тэдэнэрэй асуудалнуудта хариюу үгэдэг юм. Үнгэрһэн жилэй туршада директор, тэрэнэй орлогшонор бүхы шахуу цехүүдэй коллективүүдтэй уулзаһан байна. Шэнэ жилэй урдахана инструментальна цехэйхидтэй уулзаа юм.

Энэ удаа тэдэнэр юун тухай хоорэлдөө гээшэб? Хүн бүхэнэй һанаа зобоожо байһан асуудалнууд—предприятиин мүнгэн һангай байдал, байгша ондо яажа хүдэлхэ тухайгаа хоорэлдөө. Коллективые бүрин бүтэн үлөөхын, хүдэлмэригүйшүүлэй бии боохогүйн тула үйлэдбэриин хэмжээе доошолуулхагүй, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ директор хэлээ һэн. Ажалай журам хазагайруулагшадһаа, хүдэлмэридөө архи уудаг хүнүүдһээ сүлөөрхэ ёһотойбди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Заводой барилгын управленийн үндэһэ һуури хүргжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Заводто хэрэгтэй объектнүүдые өөһэдынгөө хүсөөр хэхэдэ ашаг үрэтэй. Юуб гэхэдэ, барилгын подрядна эмхинүүд барилга хэжэ, нилээн ехэ түлөөһэ абана. Тиин тэдэнэртэй тоосохын тула олон квартира үгэхэ баатай болоно.

СЕМИНАРТА ХАБААДАБА

Германи, Англида үнгэргэгдэһэн уласхоорондын семинариуудта заводой ахамад мэргэжэлтэд хабаадалсажа ерээ. Заводой директорэй орлогшонор В. Т. Тыэаниюк, И. Д. Гребенкин, Н. И. Васильев гэгшэд Германиин Кельн хотодо «Гүрэнэй предприятинуудай һуури дээрэ акционернэ бүлгэм байгуулга» гэһэн асуудалаар болоһон семинарта хабаадаа. Заводой ахамад бухгалтер С. М. Могордоев, финансын таһагай начальник В. Т. Гапоненко Германиин эрдэмтэдэй, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй лекциинүүдые шагнаһан байха юм. Англиин Оксфордска университедтэ болоһон семинарта ахамад инженерэй орлогшо В. Н. Орлов, ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальник В. С. Бычкова, түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник В. И. Славкин гэгшэд хабаадалсаа юм. Тэдэнэрэй семинариуудта хабаадалсахын тула завод валюта үгэһэн байна.

В. СИУНОВА.

ФЕРМЕРЭЙ «ТУЯА» АЖАХЫДА

Гэлэгма Дымбрылозна Гомбоева Бэшүүрэй аймагай Бэшүүрэй совхозо фермерэй «Туяа» ажахые хүтэлбэрилдэг юм. Һаһанай нүхэр Аюр Доржиевичтай хамта зүгы үсхэбэрилээ. Тэдэнэр 20 бүлэ зүгы худалдажа абаад, харууһалжа байнхай.

«Туяа» ажахын фермернүүд үнгэрэгшэ зун зургаан гектар дээрэ гэршүүхэ тарижа ургуулаа һэн. Үнгэрэгшэ зундаа тэдэнэр 10 бидон зүгын бал хурааһан байгаа.

Зүгы үсхэбэрилгэ удаа заншалта бэшэ ажахы болоно. Тиимэһээ тэрээндэ горитой ангарал хэрэгтэй. Энэ талаар бэрхэшээл түбэгүүдшье ушарна. Тиин эдэ бүгэдые дабажа гарахын тула тус ажахын ажалшад ехэ оролдолго гаргана.

Таряашадай ажахыннуудай түлөөлэгшэдэй һаяхан болоһон республиканска конференцидэ Гэлэгма Дымбрыловна Гомбоева хабаадахадаа, Буряад оронол бусад фермернүүдтэй дүй дүршэлөө халан абалсаһан байгаа. Г. Д. Гомбоевэтай уулзахада, нигэжэ хөөрэбэ:

— Манай «Туяа» ажахы һаяа байгуулагдаһан гээшэ. Тоод энэ заншалта бэшэ ажахые эрхилхэ гэхэдэ хүшэр бэрхэшээлтэй байна. Нэн түрүүн газарай хахалхын, элдүүрилхын тула бага техникэ хэрэгтэй. Тоод нимэ техникээр дутэлданабди. Эдэ бүгэдые бэелүүлжэ шадаа һаа, энэ жилдэ ажахымнай ашаг олзо зарим тоды дээшэлхэ ёһотой гэжэ хараалаад, мүнөө урданайхиһаа улам эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермер Г. Д. Гомбоева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭСЭГЭНЭРЭЙНГЭЭ ТУҺАЛАМЖААР

Сэнгүүдэй һула табигдаһанай һүүлээр барилгын материалнуудые худалдажа абахаар бэшээр үдэр бүри шахуу гэхээр үнэтэй боложо байнхай. Иимэ эрхэ байдалда хүдөөгэй зондо өөртөө гэр барихань тон хүндэ. Модо болон бусад барилгын материалнуудые худалдажа абахын тула хэдэн зуугаад мянган түхэриг түлэхэ хэрэгтэй. Энэ шалтагаанһаа боложо, хүдөөгэй һуурин тосхонуудта гэрнүүдые барижа байхыень үсоонөөр харахат.

Тарбагатайн районой Десятниковэ һууринай нэгэ үйлсэдэ хөөр гэрэй торхо бодхоогдожо байнхай. Энэмнай аха дүү Василий болон Виктор Черных гэгшэд өөһэдтөө гэр барина. Нэгэниинь ажахыдаа барилгашанаар, нүгөөдэнь адуушанаар хүдэлдэг юм. Тэдэнэрэй эсэгэ ажахын мэдэжэ малшан Трофим Максимович һүхэ, хюрөө барижа, гэр бариха хэрэгтэнь туһална. Хүбүүдэйнгээ ондоо тээшээ нүүжэ ябашахагүйн, эндээ һуурижахын тула гэр бариха гэжэ шийдэ һэн. Байгша оной хабар барилгаяа дүүргэхэ юм.

Ажахын залуу механизатор А. Соколов һаяхан өөрынгөө гэртэ нүүжэ ороо. Гэр бариха хэрэгтэнь тэрэнэй эсэгэ ажахын мастерскойе даагша И. И. Соколов туһалалсаһан байна. Нигэжэ эсэгэнэрэйнгээ туһаламжаар эндэхи залуу бүлэнүүд оойлдтоо гэр барина.

М. САНГАЕВ.

«НЭРЭЭ ХУХАРАНХААР, ЯҺАА ХУХАРА»

Нооселгын банкын хүдэлмэрилэгшэ Светлана Анатольевна Баркова 11 ваучер хулгайлжа, энэнь мэдэгдэнгүй үнгэрхэеэ байһан аад, гэнтын ушар үнэн, зүсыень элирүүлбэ. Список ба хиналтын талондо һаяшаг нүгшэһэн танил эхэнэрэйнгээ нэрэ, обогые Баркова бэшэжэ, ваучерыень аблаад байхадань, тэрэ эхэнэрэй үбгэн ба басаганинь эхынгээ ваучер абахаяа сэрэбэ ха юм. «Хэн ваучерыень абааб?»—гэжэ шууяа татахадань, мүрдэлгэ хэгдэжэ, хулгайлһан ушар элирбэ. Саашадаа дам саарһа, гуурһанууд шалгагдажа, хүдэлмэрилэгшэ Барковагай ажаллаһан сагта үшөө арбан ваучер хулгайлагдаа, нэгэ хүнэй обог хоёр дахин бэшээтэй байгаа гээд тодорбо. Харюусалгада хабаадуулэгдэһэн Баркова «хотын дэлгүүр дээрэ ваучер бүхэнние 2 мянган түхэригөөр, хамта 11 ваучер худалдажа гарһёоб» гэжэ хэлэбэ. Энэ хуй өорынгоо үнэн сэхэ нэрые 22 мянгата гээд сэгнээ бшуу.

Закаменск хотодо болоһон энэ ушартал адли үйлэ хэрэгүүд Росси дотор олон гээд газетэ, журналнууд харуулна. Арга мэхэ, нүхэ һүбэ оложо, һэшхэлгүй зон баяжахана һэдэнэ гээшэ ааб даа. Районой үмсэлэлгын талаар комиссиг суглаа үнгэргэжэ, шалгалтын дүнгүүдые сонсохобо. Зарим хиналтын талондо үмсэлэлгын чек абаһан хүнэй гараа таблагүй, нүгөодэ соонь контролер гараа таблагүй, ваучер хэзээ үгтөөб гэжэ мэдэхын аргагүй, һара, үдэр табигдаагүй байха юм. Юрэдоо, ноосэлгын банкын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалдаа, даалгаһаан уилганууудтаа хайша хэрэгээр, һалаһаар хандаһан ябадал элирээ, тэдээндэ донгодолго соносхогдоо.

Лихарэгты! 09/0750956, 09/0742067, 09/0746103, 10/0323100, 10/033900, 09/0748034, 10/0323999, 10/0631223, 10/0323786, 10/0623787, 09/0742304 серинүүдэй үмсэлэлгын чегүүд үнэн бодото бэшэ гээд тоолгодоно.

М. БАТУЕВА,
Үмсэлэлгын талаар районой комиссийн гэшүүн.

Захааминай район.

СНГ: тобшо һонинууд

КЕМЕРОВО

Арадай депутадуудай областной Советдэ Кузбассай уставай проектые бэлдэхэ худэлмэри түгэсэнхэй. Олонитын зүбшэн хэлсэһэнэй күүлдэ областной Советэй сессиин баталамжада тэрэнь табигдаха юм. Документ соо «сүлөөтэ экономическа зон» гээд Кузбассай статус тодорхойлогдонхой. Гүрэнэй зөөриин хажуугаар үмсын зөөри мэдэрэгдэнэ. Сибириин үсөөн тоото арадуудай олоогооажаһуудаг нютагуудта байгуулагдаһан национальна сельсоведүүд амяараа бүлэгүүд болгогдоно. Гүйцэдэхэ ба захиргаанай зургаануудта тэлэнэй түлөөлэгшэд оруулагдаха.

МУРМАНСК

Кольско атомна электростанциие һэльбэн шэнэдхэлгэдэ Норвегиин правительство 20 миллион крон ёһомолһон юм. Юундэ нимэ ехэ мүнгэ зөөри ёһомолхо болоо юм гэбэл, Россин АДС-тэ ехэхэн гэнэ усалай болоо һаа, Норвегиин хилэ шадарай районууд хохидохо болоно бшуу. Нимэ байдалые хараада абажа, Кольско АЭС-эй хуушарһан хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые, хүдэлмэриинь хиналха приборнуудые һэлгэхын тулада мүнгэн ялгатагүй гаргашалаглаха зэргэтэй гэжэ Норвегиин правительство эрилтэ табиһан байна.

МАХАЧКАЛА

Дагестанай таряашадай демократическа холбооной эмхидхэн байгуулгын конференци Эрпели тосхондо үнгэргэгдөө һэн. Арендаторнууд, фермернүүд, зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба эрдэмтэд тэрээндэ хабаадаа һэн. Нинтын шэнэ эмхи аграрна һалбаринн шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ түһалха түсэбтэй юм.

ПЕЧОРО (Коми Республика).

Энэ хизаарта эгээн түрүүшын эхэнэрнүүдэй һуурмэ нээгдэнхэн. Архангельскын ба Мурманскын санаартан Пантелеймон энэ һуурые арамнайжа, адислаа һэн.

Энэ һуурмэдэ 12 хүн тоолгодоно. Эдэмнай гол түлэб наһажаал эхэнэрнүүд болоно. Залуушуулшье бии. Жэшээнь, 30-тай Инокиия Елена Сыктывкарай университедые дүүргээд, ород хэлэ, литературынь багшаар хүдэлжэ байһан аад, эндэ ерэнхэй.

Энэ һуурмэ обществодо туһатай байха гэжэ эхэнэрнүүд тоолоно. Хүнүүдэй ухаан сэдьхэлые зүбөөр бүридүүлхын, үндэр наһатай, ганса бэ хүнүүд тухай анхарал ороодоно гаргахын, үнэнэ үлэһэн басагадые хүмүүжүүлхын тулада энэ һуурмэ ороодохо байна бшуу.

ЭРХҮҮ

Эндэһээ Москва хүрэхэ билдые «Байгал» гэһэн авиакомпаниин 30 мянган түхэригөөр худалдажа байхадань, хоер дахин бага тарифуудаар Эрхүүгэй ажаһуугшад Москва нидэжэ ошохо аргатай болохонь. Россин нислэл хүрэхэ шэнэ рейс нээхэ тухай Саратовай авиаторнуудтай хэлсэх баталһан Эрхүүгэй аэропорт нимэ арга боломжо олгобоха юм. ТУ-154 түхэлэй самоледоор бэшэ, харин Як-42 түхэлэй самоледоор хүнүүд нидэхэ баһна. Тиньһэдээ Новосибирскдэ ба Екатеринбургда буужа, түлишоор нангадаха ёһотой.

ВЛАДИВОСТОК

Хэмэл одоной туһаламжаар худэлхэ «Интелсат» гэһэн уласхоорондын станци худэлжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй туһаламжаар Алас-Дурна хизаарай ба гадаадын оронуудай бизнесмэнүүд холбоо барисаа түрүүшынхээ тогтоообо. Россин-Японой «Востоктелеком» предприятиин үүсхэлээр шэнэ станци ашаглалгада оруулагдаһан юм.

НАХИЧЕВАНЬ

Автономито республикада транспорт муугаар худэлдэг, эдэ хүсэн, эдеэ хоолой эйлнүүд дуталдаг юм. Гэнтэ ехээр ороһон саһан байдалыень бүришье муудуулба. Нэгэ хахад метр хүротэр хүр саһан хаягдаа. Нахичеваниие Бакутай холбодог агаарай орн ганса линн саг зуураар хаагдаһай. Иралай газар дээгүүр гарадаг, Азербайджантай холбодог автомобилийн харгыгаар ябахын аргагүй Солонхой. Автономито республикадашье транспорт ябанагүй. 15 градус хүрэтэр хүйтэрһэнһөө болоно, олонхи промышленна предприятинуудай худэлмэри зогсоогдонхой.

САХАЛИН

Хахад арал дээрээ загаһаар эгээл баян районуудай нэгэндэ — Усть-Большерецкэ райондо барилгаяа эхилһэн загаһа буйлуулгын фабрика эрхим шанартай продукци үйлэдэрилдэг байха юм. Озерновско загаһанай консервын заводтой ба нютагай «Красный труженик» колхозтой хамжажа, Россин-голландийн-швейцарийн хамтын «Холкам» предприятиин тэрэнние барижа эхилэнхэй. «Холкам» эрхим шанартай продукци дэлхэйн дэлгүүртэ эльгээдэг болохо. Энэ предприяти бүхы хүнүүдтэ туһатай байха юм. Загаһашад ажалтай... рин загаһанай ... бэрисээ шэнэдхэ... хэрэгтэй мүнгэ... аргатай болохо... Дүтэ шадарай ... хонуудай ажа... һайн болоно. ... Фабрикада 200 ... дэлэ

Бэлиэ арадтаа бэлэглэй, „Байгал“!

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Түрүүшын балетмейстернүүд Т. К. Глазер, М. С. Арсеньев.

АЛТАН ЖАСАДАА АНХАРАЛТАЙГААР

«АЯЛГА ҺАЙХАН дуунуудаа ажалша таанадтаа зорюулаб даа...» гэһэн үгэнүүдтэй амаршалгын буряад дуугаар холоһоо ерэһэн айлшадаа, үетэн нүхэдөө уттан дуулажа байдагнай хэды ехэ удха шанартай гэшэб! Үнэхөөрөө эсэгэнэрэнгээ, элиисэг хулиисагайнгаа зүрхэ сэдьхэлдээ хадагалжа байһан аман зохёолой баялиг мүнөө үеын зондо дамжуулха гэһэн нангин уялга бидэндэ, артистнуудта даалгагдана. Эндэ арадай дуушадай үүргэ аргагүй ехэ гэжэ һанагшаб.

Би ороо 1950 ондо Ураалай консерватори дүүргэгдэ, дүрбэн жэлдэ оперно театрта артистаар хүдэлөөб. Тэрэ үедэ дуу, хатарай «Байгал» ансамбльда дуушад үгы шахуу, үсөөн байгаа. Тиимэһээ биднэр, мэдэжэ дуушад Надежда Петрова, Лхасаран Линховонин, Бадма Балдаков гэгшэд суттаа энэ ансамбльда дуулажа, хольн гастролнуудта гаража, бэлиг шадабарияа хүгжөөдэг байгаабди. Тиигэһээр байтараа, алар хольн Кавказаар гастрольдо ябаабди, тиигээд лэ бишь ансамбльдаа дуушанаар ажаллажа, һаһанайнгаа мэргэжэлые олоо бэлэйб. Олон газараар, республикануудаар ябахадаа, түрэл арадайнгаа аялга һайхан дуунуудые олонло хүргэхэ, баян удха шанарыень ойлгуулха гэжэ оролдооб.

Пенсидэ гараад, багшалжа, шабинартаа, залуушуулдаа дүй дүршэлөө хубаан үгэжэ, бэлиг шадабариень дүнгэлсэхэ, дэмжэхэ хуби заламтай байһандаа жаргалтай хүнби гэжэ тоологшоб. Бэлигтэй дуушад Дугаржаб Дашиев, Лидия Галсанова, Володя Шагжиев гэгшэдэй репертуарые бэлдэлсэжэ, оорынгоо бэшэгтэйгээр багшадаа, Ураалай консерватори эльгээгээшэ бэлэйб. Тэдэмнай амжалтатай дүүргэжэ, мэдэжэ дуушад болоо һэмнай.

БАГШЫН, һурган хүмүүжүүлэгшын ажал хэрэгые, нангин замые шабинарынь үргэлжэлүүлдэг гэжэ хэлсэдэг гэшэ. Би энэнние тон зүб гэжэ сэгнэгшэб. Арадай дуунуудые дууладаг залуушуул, бэлигтэй артистнуудтухайгаа хөөрэхэ хүсэлтэйб. Буряад дуунуудые хангюурдан дууладаг **Дарима Дугданова, Дымбрын Ринчинова, Баярма Раднаева** гэгшэдэй уран бэлигые шагнагшаднай үндэроор сэгнэдэг, халуунаар уттадаг ямаа даа.

Нэгэтэ Дээдэ-Хэжэгын һургуулида болоһон уулзалга дээрэ аха классай «хонгёо хоолойтой басагыемнай шагныт» гэжэ багшанарай намда хандахада, ехэл дуратайгаар шагнаа һэмби. Энэмнай **Дарима Дугданова** байгаа.

«Һургуулиня дүүргээд, һүүлдэнь хүгжэмэй училищида бэлиг шадабарияа дэшэлүүлхэ аргатай» гэжэ дэмжэ һэнби. Хүгжэмэй училищида багша Ж. Д. Дандаровта Дарима һураа, дүүргээшьегүй байтараа «Байгал» ансамблиин урилгаар тэндэ орожо, арадай болон мүнөө үеын дуунуудые ханхинуулаа һэн. Мүнөө «Сочи-82» гэһэн совет дуунай Бүхэроссийн конкурсын лауреат, үшөө Бүхэроссийн конкурсын дипломант, Буряад Республикын арадай артистка болоһон Дарима Дугдановада һайн һайханние хүсоод, арадай дуу гүйсэдхэлгынгээ арга маяг бүри дээшэлүүлэн шудалха, хурсадхаха хүсэлөө бү алдаарай гэхэ байнаб.

Хүгжэмэй училищи дүүргэһэн ехэл хонгёо хоолойтой **Дымбрын Ринчинованай** ансамбльда хүдэлхэеэ ерэхэдэ, монгол, буряад дуунуудые ханхинуулха бэрхэ, бэлигтэй басаган ерэ гэжэ мэдээ һэм. Монголдо үнгэргэдэһэн гастролнин үедэ шагнагшад Дымбрынние халуун альга ташалгаар уттаа бэлэй. Арадай дуушадай 1-дэхи республиканска конкурсын лауреадай, Буряад Республикын габьята артистын нэрэ зэргэтэй болоһон Дымбрын Ринчинова хахад жэлэй туршада Свердловскдо байжа, бэлиг шадабарияа хурсадхан мүнөө гэшэ. Дымбрын урданай, хуушан дуунда дуратай, өөрөөшье бэдэрдэг, оролдосотой хүн. Тиимэһээ саашадаашье арадайнгаа искусствын алтан жасаһаа хүртэн, урданайнгаа дуунуудай репертуар улам баяжуулха бэзэ гэжэ найданаб, этигэнэб.

Миниг эгээл дэмжэдэг залуу дуушад гэхэдэ, **Баярма Раднаева, Дулма Пурбуева** гэгшэд болоно. Юуб гэхэдэ, арадай дуунуудай уран нугалбарине Баярма зүбөөр дамжуулжа шададаг байһааараа илгардаг. Түрүүн тэрэ дуулахадаа, һулахан хоолойтой байгаа. Удангүй хонгёо хоолойнь гаража эхилээд, шанга һайхан хоолойтой арадай дуушан болобо. Нёдондо зун Агада үнгэргэдэһэн дуушадай конкурсдо илажа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хэды сүлөөгүйшье һаа (оркестртэ наададаг ажальнь ехэ), арадай дуунуудые бэдэрдэг, бэшэжэ абадаг, намда оло дахин хандадаг артистка. Үбэр Монголой дуушадай дуунуудые шагнуулхаяа өөртэнь үгөө һэм. Үнэхөөрөө баян тембртэй, уран нугалбаритай, бэлигтэй, залуу дуушанда ажалдань үшөө ехэ зохёохы амжалта хүсэхэ байнаб.

Арадайнгаа дуу дууладаг дуушадаа грампластинка дээрэ бэшэжэ шадаагүймнай («Мелодия» фирмэ һалаа) халагламаар. Буряад хэлэндээ, түрэл арадзйнгаа репертуарта мүнөө үедэ хандаагүй байһан ушарнай бүхы программымнай хэмжээндэ муу нүлөө үзүүлнэ. Хүтэлбэрилэгшэднай хуу залуузон болоод байгаа хадаа бүхы наһаараа хүдэлһэн ветерануудтаа ансамблинихид хандажа, алтан ойнгоо программые эртэнһээ бэлдэхэ, зубшэхэ байгаа бэшэ гү?!

Мүнөөдэрэй байдал бидэнэй, ансамблиин ветерануудай һанаае зобооно. Үнинһөө хүдэлдэг байһан, мүнөө хүрэтэрөө гоё хатарнуудые табижа байдаг Татьяна Ефремовна Гергесовагай шэнэ хатарнуудай хубсаһан хүсэд бэлдэгдэнгүй үлөө. Ветерануудаа хүндэлһэн зон, хүтэлбэрилэгшэд һайхан ерээдүйтэй гэжэ һанагшаб. Юуб гэхэдэ, урданайнгаа ёно заншал, алтан жасаһаа номернуудаа харуулха зуураа урагшаа дабшаха, үшөө һайхан, дабтагдашагүй хатар дуунуудые харуулха ёнотойбди.

Арадайнгаа инструментнүүдые, хуур, бусад хүгжэмтэ зүйлнүүдые һэргээхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Ансамблинмнай ерээдүй түрэл арадайнгаа искусствын эхин үндэһэндэ түшэглэхэ ёнотой.

Чимита ШАНЮШКИНА,
Россий Федерацийн арадай артистка.

ЗУРМАШАН УРАГШАА ДАБШАХА

ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ «Байгал» гэһэн Гурэнэй дуу, хатарай ансамбль алтан ойдо тэмдэглэжэ байна. Эсэ ороноо хамгаалгын хүр хүндэ жэлдэ байгуулгдаһан ансамбльнай зохёохы ехэ зам гаталаа, бэлигтэй зонние хөмүүжүүлэх, национальна искусствын жаяа оорынгоо ехэхэн хубина оруулаа гэжэ онсолхоор. Эдэ жэлнүүд соо манай республикын олохон нютадта, түрэл оронойгоо зон хизаар, областнуудта ансамблинихид айлшалжа, бэлигээ харуулһан хэлэнүүдта тоотогдоо. Харин ороныуудаа харагшад ансамблинмнай искусстватай танилсаһан байна. Монгол орондо, Хитадта үнгэргэгдэһэн гастролнуудай үедэ «Байгалайнхидай» хатар наадуулха халуунаар уттагдаа.

Буряадай «Байгал» ансамбль хадаа Буряадай Ленин комсомолой шангай орден, тиихэдэ Бүхэсоюзболон Бүхэроссийн олон курсын лауреат болоһон. Манай ансамбльда Росси Федерацийн арадай артистнуд Ч. Шанюшкина, Ц. Егоров, Россий габьята артистнуд Н. Тарова, Ц. Дамбуев, К. Шулунова, Т. Гергесова, Буряад Республикын габьята артистнуд В. Тумурова, С. Балданов, В. Шагжиев, А. Зонхоев болон бусад нүхэд хүнжэ, зохёохы уран бүлиг түрэл арадтаа зорюулна байна.

Манай ансамблиин эхин туулалтада түрүүшын хөтөлбөрилэгшэ, композитор, Россий Федерацийн арадай артист Жигмит Абидуевич Батуев, түрүүшын балетмейстер Татьяна Константиновна Глязер нэгэд ехэхэн хубитаяа оруулаа юм. Оркестрэй түрүүшын артистнуд хэд бэ гэдэ, С. Балданов, А. Зонхоев, Б. Аюшин, Г. Дадуев, Б. Балсаева, В. Гергенова, Ц. Тогочеева, М. Дондуковой, Н. Лосев, З. Сергеева, Ц. Цытхенова, Е. Иванова болон бусад нүхэд байгаа. Эхин үндэһэ табигдаһан Ю. Семенова, К. Семянова, Л. Шелкунова, Э. Шкина, Ю. Ладейщикова, Н. Петушинова, Ц. Бадмаева, Е. Харлова, Г. Манилова гэгшэд болоно.

Ансамблиин найруулаһан олон номернууд буряад национальна искусствын алтан жасада оронхой. Энэ дунда «Үбгэнэй дэн» гэһэн хатар (найруулагша СССР-эй арадай артист Н. Моисеев) «Ёохор», «Эндээшэн» (найруулагша түрүүшын балетмейстер, Россий нэгэн, Россий гавьята артистка Т. Е. Гергесова), Н. Суловагай найруулһан «Эрдэ моритон», Россий гавьята ажал ябуулагша М. Арсеньев), Н. Суловагай найруулһан «Эрдэ моритон», Россий гавьята ажал ябуулагша М. Заславскийн табиһан «Ханай басагад» гэһэн хатарнуудые нэрлэхэеэр. Алтан ойнмнай эдэ номернууд жэлэй ойн баярай концертын программа соо хаалгадаха.

Москва, Ленинград, Свердловск хотонуудта үнгэргэгдэн зохёохы ажалай олон гэ тоосоонуудта, буряад гавьята болон литературыг декадануудта, Бүхэроссийн болон Бүхэроссийн конкурсууд болон фестивальдта ансамблиин коллективыг саг үргэлжэ хабаадаһан. Буряад искусствэ болон литературын хоёрдохи декадада ансамбль ехэ шанартай шалгалта барижа, саашхи зохёохы замайнгаа өбүүдые баримталба. Эдэ жилүүдтэ залуу композитор Чингис Павлов өөрынгөө хүтөлбөрилдэг байгаа. Эдэ хатарай коллективые сценограф М. С. Арсеньев, Буряад Республикын габьята артистка М. Содольникова ударитадаг һэн. Ансамблиин бүридэлдэ ямаршье зохёохы хүсэн нэмэгдэ, бэлиг шадабариень харуулжа, композитор Д. Ж. Бадлуев) шинэгэр харуулгадаба. Ансамблиин уран һайханай хүтөлбөрилгаа, композитор Пүрбэ Дамирановай хүгжэм һүүлнинь хатарта хэрэглэгдэдэг. Энэ багахан хугасаа соо юһэн хатар табигдаба.

Тэдэнэй дунда «Буддын бэлэг» гэһэн хатарые (хүгжэмынь Пүрбэ Дамирановай) Гонгор табиса, «Сахалин шубууд» (хүгжэмынь Владимир Дамбаевай) гэһэн хатар Т. С. Гергесова шинэгэр бүридхэхэ талаар ехэ ажал ябуулагдаба. Дуушадай эрэнүүлэй бүлэг бии болгогдоо. 1992 оной ноябрь һарада ятагистнуудай бүлэг Астраханьда болоһон Бүхэроссийн конкурсын дипломдо хүртөө. Эндэ Монголой композитор, ятаг дээрэ наададаг мэргэжэлтэ Наранбаатар ехэ габьятай, СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховонной нэрэмжэтэ дуушадай Атын округой III конкурсдо дүрбэн дуушаднай хабаадаа. Нэгэхэн шанда Баярма Раднаева, гурбадахи шанда Дулма Дугданова хүртөбэ. Харин Владимир Бухаев тиигэ конкурсын дипломант болоо. Амжалтаараа урмашан урагшаа дабшаха зорилготойбди.

БЭЛИГ ТАЛААНТАЙ залуушуулые бэдэрхэ талаар республикын Соёлой министерствэтэй хамта хүдэлжэ, һуралсалай эмхинүүдтэ ерээдүйн мэргэжэлтэдые бэлдэнэбди. Экономикын хүндэ хүнэр сагта ансамблиемнай дэмжэхэ мүнгэтэй спонсернууд хэрэгтэй. Үнгэрһэн ноябрь һарада «БАТЛТД» гэһэн акционернэ бүлгэм (директорынь М. В. Бугдаев) ехэ туһа хүргөө. Шэтын областиин Ага һуурнай «Минерал Инвест» гэһэн акционернэ кампани, «Частный капитал» гэһэн үйлэдбэриин-аралжаа наймаанай кампани (директорынь А. В. Сагаков) туһа хүргэхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлэ. Манай ансамблиа костюмуудые өдөг «Новинка» ательегэй коллективтэ халуун баярые хүргэнэбди.

Алтан ойгоо уттажа байһан ансамблиингаа бүхы ажалшадта, түрүүн хүдэлһэн бүхы артистнуудта баяр хүргөөд, һайн һайханние хүсоод, баяр ёололоймнан концерт наада ерэхьетнай уринабди.

М. РАДНАЕВ,
ансамблиин директор,
Буряад Республикын габьята артист.

ЗОХЁОХЫ ОХИТОЙГООР ХҮДЭЛЭЕЛ

Аюша ДАНЗАНОВ, Буряад Республикын арадай артист:

— 1969 ондо Киевэй консерватори дүүргэгдэ, «Байгал» ансамбльда дуушанаар ажаллаа һэм. Дуушан хүнэй хуби заланда һөөрөө Улаан-Удэеэ бусажа, түрэл ансамбльдаа дуулажа эхилээ.

Бэлигтэй дуушад, олондо мэдэжэ болоһон Чимита Шанюшкина, Клавдия Шулунова, Владимир Шагжиев гэгшэдтэй суг ажаллажа, элдэб арадуудай дуунуудые дууладаг һэмди. Юуб гэхэдэ, олон хотонуудаар, республикануудаар гастрольдо ябажа, үндэһэ яһатанай харилсаа холбоо батадхадаг байгаабди.

Гэбэшье эгээл ехээр зүрхэндэ дүтөөр һанагладаг Буряад нютагуудаа ошожо, түрэл арадайнгаа искусствые харуулжа, дуу хатараа зорюулжа ябаһандаа баярладагбди. Ород, украин дуунуудаа гадна «Тоонто нютаг», «Эгэтын-Алаг», «Амарагай хэшэг» гэһэн дуунуудыемни хүнүүд халуунаар уттадаг.

Һүүлэн үеын программа тухай хэлэхэ болоо һаа, **буряад репертуарта гол анхаралаа хандуулха ёнотойбди.** Тиимэһээ түрэл арадайнгаа дуу, хатарые үндэр хэмжээндэ гүйсэдхэхэ ёнотой болонобди. Миниг һанахада, манай ансамбльда арадай дуунуудые дууладаг артистнуд, мүнөө үеын дуунуудые гүйсэдхэдэг хүнүүд, бэлигтэй зон олон. Зүгөөр арадай дуушан эгээл сэнтэй, удха шанартай урданай дуу дууладаг һэн хойнoо урданайнгаа дуунуудые дууладаг лэ ябаха ёнотой гэжэ һанагшаб.

Хоёрдохёор, дан хэмһээ үлүүгээр монгол программада анхаралаа һүүлэй үедэ хандуулжа байһамнай репертуараймнай шанарта тиимэ һайн нүлөө үзүүлнэгүй. Юуб гэхэдэ, элдэб арадуудай искусство харуулха зуураа ооһэдынгоо **буряад хатар, дуунуудаа зоной үзэмжэдэ табиха ёнотойбди,** буряад программамнай һонин удхатай, баян жанрнуудтай байха зэргэтэй гэжэ һанадагби, сэдьхэдэгби. Энэнһээ уламжалан, буряад искусствымнай саашанхи хүгжэлтын хэмжээн дулдыдаха болоно.

Бадамгаравын НАРАНБААТАР, ятаг дээрэ наададаг бүлэгэй хүтөлбөрилэгшэ, Монголой Композиторнуудай холбооной гишүүн:

— Монгол, буряад арадуудай харилсаа холбооной хүгжэжэ байһанинь һайнаалтай. Республикынтнай Соёлой министерствын урилгаар ерэжэ, «Байгал» ансамбльда нэгэ жэл соо контрактаар хүдэлжэ байнаб. Эндэ ерэһэн зорилгомни гэхэдэ, ятага дээрэ орёо хүндэ зохёолнуудые наадуулжа бургаха, шадаха, мэдэхэеэ задха болоноб. Жэлэй туршада ажаллажа, туйлаһан амжалтамнай хадаа һаяхан Астраханьда үнгэргэдэгэн Бүхэроссийн конкурсын дипломдо хүртөө.

Саашадаа бэрхэ дуушадые, нэрлэбэл, Баярма Раднаева, Дымбрын Ринчинова гэгшэдтэй хамта ажаллаха, ятагуудайнгаа хүгжөөлдөө тэдэнние дэмжэхэ ёнотойбди.

Ятага хадаа хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг хүгжэмтэ инструмент гээшэ. Тиимэһээ бултаниие 50 жэлэйнь ойгоор амаршалаад, ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа байгыт гэжэ үриалнаб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россий габьята артист Цыден Хоборков буряад арадай инструментнүүд дээрэ наададаг бүлэгэй дэмжэлгэ доро дуулана.
Ансамблиин архивһаа.

«АЙДАР ЗАЛУУ НАҺАМНАЙ...»

Үнэхөөрөө он жэлнүүд түргэн үнгэрдэг даа, үдэр һүнинүүд һубарин яаралтаи ошодог. 1977 онһоо хормейстерээр хүдэлжэ эхилһэн хаһаанамни 16 жэл үнгэршэбэ. Ансамблиимнай программада хоорой үүргэ ехэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, гансашье дуу дуулана бэшэ, мүн урданай ёохор наадануудта хатаран һагад дуугаараа дэмжэнэ, үшөө тинхэдэ ятага болон хүгжэмтэ инструмент дээрэ наадаха уялгатайбди.

Ятага тухай онсолон дурдаһуу. 1979 оной хабар манай залуу басагад анха түрүүшынхнээ ятага дээрэ наадажа, олондо мэдэжэ болоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо манай хоорой бүлэгэй дууладаг «Аяны шубууд», «Дуран залуу болгодог», «Байгал далай тухай», «Дуран тухай», «Тоонто», «Эгэтын-Алаг» гэхэһээ эхилээд, олон дуунуудые «байгалайхидай» хатар, наада шэмэглэдэг байна. Арадайнгаа аман зохёолдо хандан, угайнгаа ёно заншалнуудые харуулха, урданайнгаа дуу, хатарые үндэһэн арадайнгаа хүгжэмтэ инструментнүүдые һэргээхэ гэжэ оролдожо байһамнай дэмбэрэлтэй хэрэг гэшэ зааб даа.

Жэшээлбэл, концертынгээ программада буддын шажанай темэ оруулбабди. Тэрэшэлэн Джарун Хашорой субаргын барилгые дэмжэлгын телемарафондо зорюулагдаһан концерт дээрэ ооһэдынгоо хубита оруулжа, буян абаабди. Юрий Ирдынеевэй, Оширма Баяртуевагай Джарун Хашорой субаргада зорюулагдаһан дуунуудые энэ удэшэ түрүүшынхнээ дуулаабди. Столой саана һуугаад дууладаг дуунуудые, ёно гурим харуулһан урданай зохёолнуудые саашадаа дуулан харуулха хүсэлтэйбди.

Ансамблиингаа алтан ойдо ятага дээрэ наададаг басагаднай Астраханьда болоһон Бүхэроссийн конкурсдо дипломантнууд болоо. Эндэ ятагистнуудай ансамблие хүтөлбөрилэгшэ, Монгол композиторнуудай холбооной гишүүн Б. Паранбаатар ехэ табьятатай гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Тэрэнэй зохёоһон «Салхин зэрдэ», «Уран сэтгэмж», Дарамзагдын «Үрэн Сэлэнгэ» гэһэн зохёолнуудые яһала оролдожо гүйсэдхэһьемнай конкурсын жюрин гишүүд үндэроор сэгнөө.

Ансамблиингаа 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан концертынгээ программые ехэ удаан саг соо бэлдэжэ байһамнай голхормоор байна. Энэ шахардуу сагта бидэндэ тон хэрэгтэй балетмейстер, Россий Федерацийн арадай артист, олон жэлдэ «Байгал» ансамблиимнай уран һайханай хүтөлбөрилэгшэ байһан бэлигтэй ударидагша Баир Егоровой сагһаа урид наһа бараһан ушарһаа ансамблиимнай аша нүлөөтэй хүдэлмэри, костюм оёлго, программа бэлдэлгэнээ эхилээд удаарна, унжагайрна гэжэ сэхэ хэлэхээр байна. Хэды тиигэбшье бидэ булта оролдожо, урданайнгаа репертуар шэнэлэн, гала-концертынгээ түрүүшын хуби «Алтан жасаһаа» эгээл гоё номернуудые харуулхабди.

Д. Аюшеевэй «Алдарта Байгал — арюухан далан» Д. Д. Жалсараевай «Хуршынай басаган», К. Раднаевай «Эдир наһан» болон бусад дуунуудые хооройхид гүйсэдхэхэбди. Урданай фольклор һайн мэдэдэг В. Ц. Дамбуева манда Түнхэнэй ёохор заана. Инигэжэ үндэһэн соёлдоо, ёно заншалдаа бусажа байһыемнай гэршэлнэ. Тиин саашадаа арадай хүсэл бодол дээрэ үндэһэлһэн ехэ хүдэлмэри хээ һаа, гоё байгаа гэжэ һанагшаб. Бэшэ дуушадаа (Аюша Данзановһаа гадна) дуулуулан, суг хамта ятага дээрээ хүдэлхэ хүсэлтэйбди.

Арбаад гаран жэлдэ Эржена Дамдинова, Цыдын Ванчикова, Василий Мадыев гэгшэд манай ансамбльда дууладаг, амжалтатайгаар хүдэлдэг. Тинхэдэ балигтэй залуушуул олон. Баярма Раднаева. Володя Бухаев, Баярма Овчинникова гэгшэд һайнаар дууладаг зон.

Ятагаймнай шанарые һанж болгохо, һайнаар хэхэ гэжэ оролдодог Соёлой министерствын дэргэдэхи мастерскойн директортэ, ажалшадта баярые хүргэнэбди. Мастер Володя Будажапов ехэ оролдосотой хүн гэжэ тэмдэглэхээр.

Мүнөөнэй сагта костюмшье оёхо бүд хомордоо. Нимэ шахардуу сагта алтан ойгоо уттажа байһан ансамблиингаа артистнуудта, хоорой дуушадта эб хамта байхые, зохёохы охитойгоор ажаллахые хүсөөд, элүүр энхэ ябахые, һайн һайханние үнэн зүрхэнһөө үреэл болгон дамжуулнаб. Артист бүхэмнай залуу наһаяа дурдан һанажа, Ким Раднаевай дууе дурасхаал болгон, алтан ойнгоо Гала-концерт дээрэ дуулаха:

Айдар залуу наһамнай
Аэдар шэнги шуурхатай.
Баатар энэ бэемнай
Хаанаш дорюун хүхюутэй,

Светлана БАТУЕВА,
хормейстер, Буряад Республикын габьята артистка.

Татьяна Гергесова... Ялас гэжэ хурса бэлигтэй аргагүй һайханаар хатардаг байһан Россий габьята артистка Татьяна Гергесовае танихагүй. тэрээн тухай дуулаагүй зон үсоон ёнотой. 1940 оной Буряадай искусствын болон литературын декадада бэлдэлгын үедөө эхилээд, һүүлээрхи олон жэлнүүдтэ бэлиг талаантай балетмейстер Т. Е. Гергесова олон буряад хатар анха түрүүшынхнээ нэйруулан табиһан габьятай. «Ёохор шубууд», «Наадан», «Тарбага агналга», «Амаршалгын хатар», «Ёохор» гэһэн найруулгануудынь «Байгал» ансамблиин алтан жасада оронхой.

Т. Е. Гергесовае олон тоото харагшадайнгаа эгэһөө халуунаар амаршалха зуураа элүүр энхэ ябахыень хүсэнэбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россий Федерацийн габьята артистка Т. Е. Гергесова азербайджан хатар харуулна. Буряад Республикын арадай артист Ардан Зонхоев хуур дээрэ наадана.

Буряадай Гүрэнэй дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин 50 жэлэй ойдо

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1942 он. «Мэндээшэн» гэһэн түрүүшын буряад хатарые балетмейстер, Россиин искусствын габьяата ажал ябуулагша М. С. Арсеньева найруулан табиһан юм.

Ансамблиин архивһаа.

ДУРСАНАБДИ, АМАРШАЛНАБДИ...

ТЭРЭ ХОЛЫН жэлнүүдые һайн һананаб. Түнхэнһөө ерээд, анхан байгуулагдаһан Гүрэнэй филармониде ноорто дууладаг артист байгааб. Тэрэ үеде бидэнтэй хамта Ж. Батуев, Ц. Хоборков, И. Лосев, Т. Гергесова, Н. Таров, Г. Дадуев гэгшэд хүдэлдэг байгаа.

Буряад искусствын 1940 оной түрүүшын декадада Москвада харуулагдаһан «Баяр» гэһэн хүгжэмтэ зүжэгтэ гүйдэг, харайдаг, хүнгэн солбон, хэсэ хэнгэрэг сохидог бөөгэй хатар, дуу гүйсэдхөө һэм. Тингээд гүрэнэй ансамблиин бии болгогдохо, хүдөө нютагуудаар концертэеэ харуулагша һэмдэ.

...Ехэл хатуу саг байгаа даа. Хилээмэн хомор байха. Тэрэ, шаргаар колхозуудта ошожо, үбэл зунгуй ябагша бэлэйбди. Үбэлдөө хүйтэн байха, шэхэсэ хүлдэн алдажа байжа, шаргаа костюмуудаа, бусад хэрэгсэлнүүдээ хэгдэ. өөһэдөө хажуудань ябагаар ябагша һэмди.

Гуталайнгаа соороторо шахуу ябагалхаш, зүгдөр концерт наада хараһан зоной баяр баясхаланда хүртэхэш. Тингээд л зосоошни ехэ зохид, хүхюутэй болохо. Москвада грампластинка дээрэ «Хундэгын дуус» бэшүүлжэ, тэрэнэ мүнөө хүрэтэрөө нангинаар хадагалдагби. Шадаха, мэдэхэеэ. «Түнхэнэй ёохор» гэхэ мэтые заажа үгэхөөр болэнби. Тээмэндэ «Лотосой» хатархые голхорон хараад, урданайхяарнь, тэрэ зандань «Түнхэнэй ёохор» зааха аргатайб гожэ сэдьхэгшэб. Тэрэ хольн сагые һэйханаар дурсан һанадагби. Бидэ, ветерануд, энэ һайндэрөөрнь бултаниие амаршалнабди.

Д. НАМСАРАЕВ,
ансамблиин ветеран,
Москвада үнгэргэгдэһэн буряад искусствын 1-дэхи декадада хабаадагша.

ҺАЙХАН ДУУТАЙ, ХАТАРТАЙ

Бидэ, Яруунын аймагай үхибүүд, багаһаа «Байгал» ансамблиин гоё концерт дуратайгаар харадаг һэмди. Удаань ябаһан хойнонь концерт табиха, наадалаг һэмэ[illegible] нэгэмнай «Шанюшина, Шулунова, Егоров» боложо, дуу, хатар өөһэдтоо харуулдаг бэлэй. Ехэ болоод, мүнөөшье «байгалайхидай» программые һонирхон харадагби.

«Байгалай сэсэг», «Манай басагад», «Үбгэнэй зүүдэн» гэһэн хатарнуудынь олондо һайшаагдадаг гээшэ. Бидэ, буряад хэлэнэй багшанар, үхибүүтээ, шабинараа арадай искусствата танилсуулха. Сэлиг шадабариие хүгжоохэ хэрэгтэй хамаг оролсожо байгыт гэжэ үнэн зүрхэнһоо хүсэнэбди.

Б-Х. ПУРБУЕВА,
Улаан-Удын лингвистическэ гимназиин буряад хэлэнэй багша.

«НАРАН ХАДАМНАЙ» БАЯСУУЛНА

Хонгор һайхан, хотогор баян Хорин гасар дээгүүр сэйхир ариун долгинуудаа шидэлдүүлэн, түргэн урасхалаа эрилдэй урдадаг Үлэ голой, хэбэд нолмин Хэжэнгын уудам нэлэнхы талаар, тэнюун номгон урасхалаа яаралгүйхэн гүйлгэн ерэдэг Худан голой, аажамхан намдуу урасхалаараа эхэ талаяа энхэрэн эльбэйэн Аная голой уулзуур дээрэ Хорингоо уужам дайдые сахижа байһан шэнгээр үзэгдэдэг, ходоодоо ногоон нарһадаар хушагданхай, хабсагай шулуун орьёл үндэр оройтой, Хорин буряадуулай мүргэн тахидаг Наран хада оршодог юм.

Тэрэ холын үедэ эгээл эндэһээ гурбан голой уулзуур болохо Наран хадын хойморһоо Хорин арбан нэгэн эсэгын түлөөлэгшэд, Бадан Тураахин түрүүтэй ород гүрэнине зонхилжо байһан Агуусхэ Пётр эзэн хаанние бараалхахаяа, заяанайнгаа замда, аяар холо оршоһон Сайкт Петербург хото морилйон түүхэтэй.

Эгээл тиимэһээ Хорин зоной хүби заяанда нүлөөлхы удха шанартай түүхэтэ үүлдэхэрэгүүд, ехэ-ехэ һайндэрнүүд, зунай намжар сагта үнгэргэдэдэг арадай найр нааданууд, үзэсхэлэн һайхан байгаалитай, һоөг бургаһаар нэмэригдэһэн һэрюун сэлмэг, туяалаг сэбэр уһатай Удэ голойнгоо эрьедэ, үнгын гоёхон сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн хүдөө талынгаа уужамда, Наран хадынгаа нэмэридэ тэмдэглэгдэдэг байһан юм.

Эгээл тиимэһээ энэ зун хоринихид элиисэг хулинсагуудайнгаа захиһан һайн һайхан сёо заншалаар, тэнгэриин хүбүүн, Абай Гэсэр эрдэнэ һулдэ, пангин тугта, жабхаланта оршон байдалда Наран хадынгаа хойморто, гурбан голойногоо уулзуурта, хүндын ёноор һүгэдэн угтажа абаад, саашань яруунынхидта дамжуулаа бэлэй.

Энээнһээ уламжалан, Хорини аймагай хүдөөгэй клубай дэргэдэ байгуулагдаһан аман үгын ансамблиин гэшүүд, зохёохы коллективтээ «Наран хада» гэжэ нэрэ үгэһэниинь ойлгосотой болоно. Тус ансамбль 1982 ондо байгуулагдажа, уран һайханай һайн дуранай артистнар, хори буряадуудай аман үгын дундаршагүй баялигууд дээрэ үндэһэлэн, түрүүшын зүжэглэмэл нааданууд, шотагаархидтаа харуулһан юм. Тэрэ үеде бүх-тойл национальна буряад шэнэлтэйгээр найруулагдан табигдаһан концерт-наадан хоринихидай зүрхэ сэдьхэлдэ үнэн удаан хадуугдажа, өөрын дабташагүй бисо шэнжэтэй зохёохы коллектив болон мүйдэлөө бэлэй.

Энэ жэлэй декабриин хуушаар «Наран хадын» эдэбхитэй арбан жэлэйнгээ тэбхэр ойе тэмдэглэбэ гээшэ. «Наран хада» ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшөөр эдэ жэлнүүдэй хугасаа соо Сэсэг Эрдынеевна Цыдыпова хүдэлнэ. Сэсэг Эрдынеевна өөроо хүгжэмэй тусхай мэргэжэлтэй хүн юм. Тэрэ 1975 ондо Улаан-Удын П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин хоорой дуушадые бэлдэлдэг таһаг түгэсхэһэн намтартай. Мүнөө С. Э. Цыдыпова Зүүн Сибириин соёлой институтай соёлгэгээрэлэй факультет эночиоор дүүргэжэ баинхай юм.

«Наран хадын» байгуулагдажа байһан түрүүшын шатада, коллективые бүрэндүүлжэ эхилһэн эмхидхэлэй эхиндэ, арадай фольклор суглуулжа, тэрэнээ бүридхэжэ, репертуараа зохёохо хэрэгтэмэй Буряад Республикын искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшад, арадай аман үгын нюусануудые эрхимээр мэдэхэ мэргэжэлтэд, Россиин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Викторія Владимировна Абгалдаева, РСФСР-эй габьяата артистка Татьяна Ефремовна Гергесова гэгшэд туһатай зүбшөөл заабаринуудые үгэжэ, манда ехэ туһалаа һэн.— гэдэг Сэсэгма Эрдынеевна хөөрэнэ.

«Аймагайнгаа хүдөө нютуудаар ябажа, мартагдажа байһан урданай дуунуудта нэнэ амнсхаал оруулжа, дахин арадтаа бусааха, онцһон хошоо үгэнүүдые, үрсэлнүүдые, таабаринуудые, эсэсэн мэргэн һургаалнуудые суглуулха, хори буряадуудай урданай наадануудые, түрэ хүримай ёно заншалнуудые һэргээгэ ажалдамнай нютагай аха эжэ ахатан, үбгэд хүгшэд, багшанар аха аргаараа дэмжэжэ, туһа хүргэдэг байгаа, мүнөөшье туһалжа байдаг гээжэ хэлэхэ хэрэгтэй»,— гэжэ тэрэ нэмэбэ.

Хорини 1-дэхи дунда һургуулинин буряад хэлэнэй багша Сэсэг Цыреновна Цыбанова, Хори зосхондо ажаһуудаг үндэр наһатай болоһон нютагай хүндэтэй үбгэд Базар-Дарма Жамбаловичь Басараанов, Ванзат Аюшеевич Аюшеев, наһанайнгаа амаралтада гараһан, урагшаа ханзатай, урданан бандэл һайн мэдэхэ хүгшэд Аграфена Сахаевна Содномова, Бадма Ханда Шагжиевна Цыдыпова гэгшэдэй эдэбхи үүсхэлые онсолон тэмдэглэмэзр.

Ансамблиин бии болгогдоод байхада, «Наран хадын» бүридэлдэ хорёод гаран эдэбхитэй хабаадалсажа, зүжэг наадануудые табидаг, худөө нютагуудаар ябадаг байһан юм. Жэлһээ жэлдэ «Наран хадын» уран һайханай артистнарай зариманиинь бодижо, бэшэгшинь шэнээр ерэжэ, коллективэй гэшүүд болодог.

Нэн түрүүн «Наран хадын» бүридэлдэ орожо, зохёохы коллектив боложо тодороо, хүл дээрэз гарахалань, арад зондоо мэдээжэ уран һайханай арадай ансамбль гэжэ мэдэгдэхэдэнь, хэд нэн түрүүн хубитаяа, бэлиг шадабарияа оруулааб гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Эдэ жэлнүүд соо ансамбльда хабаадалсаһан хүн бүхэниие тоолохо болсо һаа, олон габ даа, Тингэбэшье эдэ нэрэнүүдые дурдаагүйдэ арагүй: Людмила Зоригтуевна Эрдынеева, Долгорма Цыбикова, Балма Ванчиковна Ванчикова, Хандама Доржиевна Шойропова, Ринчин-Ханда Тамжитовна Ринчиндоржиева, Яжима Гомбоевна Будожапова, Баир Хишектуев, Нинод Базаржапов, Жамса Намсараев, Борис Данидоржиев, гэх бүлэ Дугарма, Жамбал Ванчиковтан, Лапанима Шойдоков, Тумэн Цыреемпилов, Дарима Сельверова, Намжилма Цырендылыковна Осорова, Вера Батомункуева Эрдынеева, Дарима Бальжинимаева Базарова. Тиин энэ коллектив арадай гэһэн үндэр нэрэ эзэмшэгдэлбоһон юм. Олон тоото республикын фольклорой һайндэрнүүдтэ, зүгэй янзы хаадалсануудта, соёлой талаар үнэргэлдэгдэ[illegible] хаа[illegible]жэ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, дипломант, лауреат [illegible] хүртэлэгдэһэн байна. — гэжэ «Наран хадын» уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ С. Э. Цыдыпова намда толоорхойгоор хөөрөө һэн.

Жэшээнь, «Наран хадын» хабаадалсаһан концерт наадануудые тоолохо болоо һаа, олимпиадые, нютагаархидтаа харуулһан юм. 1986 ондо Бүхэроссиин арадай уран һайханай харалтын лауреат болоһон байна.

1990 ондо «Байгал-Мичиган» нуурнуудые хамгаалая» гэһэн уриал доро Буряад Республикада болоһон уласхоорондын фольклорой фестивалиин лауреат болоһон, намтартай. Харин 1991 ондо оронноймнай нинслэл Москва хотоло эмхидхэгдэһэн «Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай соёл ба искусство» гэһэн декадада дипломантнуд болохо хүби заяатай байжа, «Наран хадынхидэ» буряад арадайнгаа аялгаар һайхан дуунуудые, бохор наадаяа москвагайхидта харуулжа, үндэр сэгнэлтэлэ хүртөө һэн.

1991 оной зун «Наран хадын» артистнар хүршэ Монгол һайхан ороной Сэлэнгын аймагаар айлыалжа, тэндэхи зонние өөрынгөө искусствата танилсуулаа, һайн дуранай артистнуудай гастрольнууд үндэр хэмжээндэ үнгэрөө, монголшуул үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан, маттаал һайшаалай үгэнүүдые Хорини артистнуудта үреэгэ һэн.

Харин эдэ удэрнүүдтэ «Наран хада» нэнэ программа бэлдэжэ, ойн баярайнгаа концерт наадаяа нютагаархидтаа харуулха зорилготойгоор ехэ бэлэдхэл хээ.

«Наран хада» ансамблиинхид Буряадай соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай телевиденниин буряад дамжуулгануудай тайгагай редактор Владимир Цыренович Гунзынов, телестудиин режиссёр Людмила Саяжиевна Жаргалова гэгшэдэй үрилгаар Улаан-Удэ ошожо, Буряадайнгаа телестудиндэ аблшалжа, бэлиг шадабарияа харуулһан байна. Тиин концерт — наадалнайнь программа «Үйнга» гэһэн дамжуулгаар Буряад ороной соогуураа харуулагдаһан юм.

«Наран хада» ансамблиин уран бэлиг үнэрөөр сэгнэдэг олон тоото хараганадай зүгөөр хори буряад угсаатанайнгаа аман үгын баялиг-дуунуудые, наадануудые һэргээжэ байхыень арадайнгаа дунда дэлгэрүүлжэ байһан дэмбэрэлтэ һайхан хэрэгтэнь ехэ туйлал тануудые зочёохы ажалдань амжалтануудые хүсөөд, шэнэ концерт наадаяа наадалаа Санжуулыень үрөөе.

З. БАДМАЦЕВ,
манай корр.

ХОРИ

АМЖАЛТА ХҮСЭЭ

Залуу хонгор наһандаа бидэ булта романтигууд байдаг гээшэ аабзабди. Геолог гээ һаа, заатагүй үнэтэй сэнтэй шэнэ хэбтэшэнүүдые ологшо гэжэ наһахаш. Хэрбээ мүрдэгшэ болобол А. Конан Дойлиин Шерлок Холмсоо дуулгүй байха.

Теэд үнэн дээрээ тиимэ байдаггүй гээшэ. Святослав Сынгеевич Дондопов Тарбагатайн районой милициин таһагта хэдэн жэлэй туршада мүрдэгшоор хүдэлнэ. Юрын лэ хэрэгүүдые мүрдэдэг. Эгээлэй юрын, үдэр бүри ушардаг үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлдэг. Оперативна, гаюултай хэрэгүүдтэ хабаадаха ушар тон лэ үсөөн. Ехэнхидээ үдэр сүрнин хара ажал нүлеэжэ байха. Жэшээлэн хэлэхэдэ, ажахынуудай фермэнүүдһээ холимол тэжээл хулууха ушарнууд, ниитын зөөри гү, али мүнгэ үбэршэлгэ гэхэ мэтэ. Үгы һаа, архи уужа, зоригтой болоһон хүйхэрнүүдэй нютагайнгаа зоной зөөри хулгайлһан, үгы нааданнуудые хоригдоһон үедэшье мили, прокуратура даалгагдаһан ажалаа хэжэл бүгаа ааб даа. Мүнөө болохоодо, тэрэ үеын байра байдал муу, хаалгалдагүй байгаа гэлсэнэ. Энэ хүрэтэрөө хуули ёно сахидаг гүрэн үгы байгаа гээдшье хэлсэдэг. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада үнэн дээрээ хуули ёно сахидаг, хүнэй эрхэнүүдые хамгаалдаг гүрэн байгуулагдажа эхилээ гэжэ дуулдагбди. Тиимэһээ мүнөөдөө хуули ёно сахидаг зургаануудай бидэнэй эрхэнүүдые хэнһээ хамгаалха гээшэб? Бодоод үзэхэдэ, битэнһээ, өөһэдөөмнай хамгаалһан болоһоо даа. Бүхы юумэ нюугүй, булгалда мэдэсэлэ тогтооһон, хэблэлэй хинатые үгы хэһэн. Мүн хубини хэрэг эрхилэлые зүбшөөһэн. Ушарнуу мачай ажабайдалые эрид хубилгаа бишу. Али бүхы эрхэтэй болоһондоо дашууржа, зөрим зон хулгай хэнэ, гүрэнэй зөөри үбэршэлнэ, хонжоо нэймат хэнэ. Үдэр ошохо туяа нимэрхүү ушарнуудай олоноорнь байһаниинь һанаа зобооно.

Мүртэгшын мэргэжэл шалгаһан хойно С. Дондопов эдэ бүгэдэ орёо хүнэр, бусайданги хэрэгүүдые шэнжэлжэ, олон сэнгилдэнуудыень тайлаха, үнэн зүбыень элирүүлхэ баттэй болоно.

Милициин лейтенант мүрдэгшэ С. С. Дондопов даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, хэрэгүүдые наринаар, мэргэжэлэй талаар үзэдэг, хэмжэндэ, тодо зүбөөр харана үзэдэг байһандаа, хүтэлбэрнин зүгһөө ого дахин тэмдэглэгдэһэн, шагналнуудта хүртэһэн байха юм. Мүрдэгшын хүнгэн бэшэ ажалдань, амжалта хүсэбди.

Т. СТЕПАНОВ.

Спорт — Спорт

ТОБШОХОНООР...

БАРИЛДААН. Манай ороной суута барилдаашан, Олимпиин нааданнуудай хоёр дахин чемпион, Россиин дүрэ буляалдалгын барилдаанай федерацийн түрүүлэгшэ Иван Сергеевич Ярыгин Буряад Республикада ерэжэ, манайда спортын энэ зүйлэй ямараар хүгжөөгдэжэ байһантай танилсаа. Тинхэдэ тэрэ Физическэ культура ба спортын республиканска комитедтэ уулзаалга хэһэн, Буряад ороной Барилдаанай федерацида тренернүүд болон мэргэжэлтэдтэй семинар үнгэргэһэн байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Буряад ороной барилдаашад манай Росси дотор яаралта дээгүүр һуури эзэлдэг, суглуулагдамал команды бүридэлдэ бэлиттэй бэрхэ барилдаашадые үгэдэг гээшэ. Эдэ бүхы уулзалгануудые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдөө, Буряад Республикада спортын энэ зүйлые хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулба.

Спортын габьяата мастер Иван Ярыгинай шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта мүрысөөн мүнөөдэр Красноярск хотодо нээгдэхэнь. Манай республикын бэлиттэй бэрхэ бүхы барилдаашад, тусхайлбал, спортын габьяата мастер Борис Будаев, уласхоорондын классай спортын мастер С. Замбалов, спортын мастернууд Юрий Партихеев, Түмэн Жаргалов, Андрей Матюнов, Юрий Сандаков, Александр Бардаханов, Андрей Пестерев болон бусад тиншэ ошонхой.

БОКС. Манай республикын спортын түрүүшэ мастернуудай нэгэн Виктор Бадмаевай шанда хүртэхын түлөө боксоор эдиршүүлэй мүрысөөн Сэлэнгын аймагай Жаргаланта нютагта болобо. Улаан-Удэ хотын, худоогай аймагуудай арбаад команды зуу гаран эдир боксернууд энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа. Виктор Бадмаев шалгарһан спортсменүүдтэ шангуудые барюулаад, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

БИАТЛОН. Буряадай багшанарай институдай биохимическэ факультедэй табадахи курсын студентка, спортын мастер Елена Думнова Россиин суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Германиин Оберхоф хото ошобо. Биатлоноор дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнэй эндэ үнгэргэгдэһэн нэгэ шатада тэрэ хабаадаха юм. Удаань Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Чехо-Словакиин Татра хотодо үнгэргэдэхэ. Энэ мүрысөөндэ манай бэлигтэй бэрхэ биатлонист басаган хабаадаха байна. Һүүлэйнь Польшын Закопане хотодо болохо Бүхэдэлхэйн Универсиадада хабаяа туршаха. Буряад ороной спортдо дуратайшуул эдэ бүхы мүрысөөнүүдтэ амжалтатайгаар хабаадахыень нютагайнгаа басаганда хүсэнэ.

ХОККЕЙ. Бүмбэгэтэй хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлнөөр. Манай Буряад ороной олоо дахин чемпион болоһон Улаан-Удын авиационно үйлдвэрийн нэгэдэлэй «Забайкалец» гэжэ спортын клубай хоккеистнууд Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй «Зенит» командатай наадахадаа, 12:1 тоотэйгоор шүүбэ. Тингэжэ тэдэнэр түрүү һуури эзэлжэ ябана.

СПОРТЫН НААДАНУУД Республикын үбэлэй спортын нааданууд энэ жэлэй февралиин һүүл багта Хоринн аймагай түбтэ үнгэргэгдэхэ юм гэжэ ушагшадтаа мэдээсэ һэмди. Байгша ондо тэрэнэй программада спортын хэдэн зүйлнүүд нэмэхэ.

Мүнөө шатараар, бүмбэгэтэй хоккейгээр, боксоор түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха команданууды элирүүлхэ талаар худэлмэри ябуулагдажа байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

СПОРТЫН ҺОНИН

Волейболоор нэгэ удэрэй мүрысөөн эндэ һаяхан Ага тосхондо үнгэргэгдэбэ. Шэтын областиин «Урожай» гэжэ һайн дуранай тамирай бүлгэм тус мүрысөөе эмхидхээ. Энэ мүрысөөндэ Шэтын областиин зүүн урдахи 5 районуудай волейболистнууд хабаадаха байгаа. Гэбэшье. тус мүрысөөндэ Могойтын болон Агын районой суглуулагдамал команданууд хабаадаа. Эрэшүүлэй дундаһаа могойтынхид агынхидые 3:1 тоотойгоор ыүүжэ, областиин түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олоо. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Агын басагад ялажа, мүн лэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха болобо.

50 ЖЭЛЫЕНЬ ТЭМДЭГЛЭБЭ

САНКТ - ПЕТЕРБУРГ. «Октябрьский» гэжэ ехэ концертнэ залай экран дээрэ сэрэгэй кинохроникын кадрнуудай харуулагдажа эхилхэдэ, ветерануудай нюдэндэ уһа гүйшоо һэн. 19-43 оной шэрүүн үбэлые ба Ленинградай хүреэлэлгын бэлюулагдаһан тухай мэдээсэгдэһэн янзарнин удаашье тэдэнэр бүлгэ һанана ха юм даа. Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хото хоёрдохиёо мүндэлөөгөөр 50 жэлэй ойе тэмдэглэбэ.

Россиин Верховно Советэй Президиумэй гишүүн, дайнай ба ажалай ветерануудай хэрэгүүдэй талаар комитедэй түрүүлэгшэ Александр Корозников ветерануудта хандажа, баяр баясхалан хүргөө һэн. Ленинградай баатар габьяата хамгаалагшадай нэрэ дээрэ ороной Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Руслан Хасбулатовэй, вице-президент Александр Руцкойн эльгээһэн амаршалгын телеграммые тэрэ уншаа.

Хүреэлэлгын 900 удэрбэ һүниие тэсэнэ гараһан хүнүүд соёлой уран бэлигтэй, хотын засагаархидай, ниитын эмхинүүдэй зүгһөө баяр баясхаланга олон үгэнүүдые дуулаа. Мэдээжэ артистнуудай тэрэ холын жэлнүүдэй дуунуудые гүйсэдхэдэ, зал соо һуурһан хүнүүд дуулалсажа байгаа һэн.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

«Россиин ба СНГ-гэй һонинууд» — эдлэй мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Баяжаха гээ һаа, мүнгээ тооложо һургты. «Эрдэм һуралсаяа» анхаралаа табибал, хэдэдоо плахат» — Ю. Мухонад гэгшэн статья.

Буряад Республикын Верховно Советэ. «Бюджедэй хэрэгүүд тухай». Э. Намсараевагай статья.

Экономико: мүнөөнэй байдал, хараа шэглэлнүүд. «Наймаа зүбоор эмхидхэхэ» — В. Гомбоевагай статья.

«Захиргаанай анхаралаа хандуулаагүйл дээрэ» — Ц. Цыренжаповай фото-зураглал.

«Гушаад онуудай һүйдхэлтэ хэрэгүүдлээ эхилэй» — В. Петровой статья.

«Хараа[illegible]ханда ходоодоо бэлэдүүлхэр...» — Ц. Цыренжаповай фото-зураглал.

Сэнхир экран

«ОСТАНКИНО» КАНАЛ

6.55 — Шэнэ һонин. 7.35 — Үглөөнэй гимнастика. 7.45 — Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20 — Манай хүгжэмтэ клуб. 11.00 — Алкшалагшадай клуб. 11.55 — Булагуул. 12.25 — М. Таратутатай Америкэ. 13.00 — Шэнэ һонин. 13.20 — «Тартюф — фильм - зүжэг». 15.40 — Мультфильм. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25 — Бридж. 16.50 — Бизнес-класс. 17.05 — Блокнот. 17.10 — Мультфильм. 17.20 — Таная нэрэнүүд ямар удхатайб? 18.50 — Хэрэг. 19.00 — Шэнэ һонин. 19.20 — «Останкино» канал харуулна. 19.45 — Хүн ба хүүлэн. 20.15 — М. Таратутатай Америкэ. 20.45 — «Поле чудес». 21.40 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 22.00 — Шэнэ һонин. 22.25 — «Весть из прошлого» — олон серитэй уран һайханай фильм. 00.05 — Поктюрн. 00.25 — Политбюро. 01.20 — Муз-обозр. 02.00 — «Человек недели». 02.15 — Авто-шоу. 02.30 — «Площадка обоза».

«РОССИ» КАНАЛ

9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.25 — «Время деловых людей». 9.55 — Политическэ Олимпиад. 10.50 — Мульти-пульти. 11.00 — ЕЭС-һээ репортаж. 11.45 — Сагаан турлаг. 12.30 — Бурда моден. 13.00 — «Санта-Барбара». 122-дохи серн. 13.50 — Концерт. 14.40 — Таряашадай асуудал. 15.05 — «Ижила». 15.35 — Теннисээр Австралиин нээмэл чемпионат. 16.35 — Телебиржа.

БУРЯАДАЙ ТВ

17.00 — Дамжуулгануудай программа. 17.05 — Алтаргана. Поэтесса Н. Дондогойн 60 жэллэ. 17.45 — «Буряад ороной — высоканал. 18.45 — Бамбаахай».

«РОССИ» КАНАЛ

19.20 — Россиин Федерацийн Верховно Советэй сесси дээрэ.

БУРЯАДАЙ ТВ

19.50 — Мультфильм. 20.00 — Буряад ороной һонинууд.

РОССИ КАНАЛ

21.00 — Мэдээсэлнүүд. 21.20 — «Метрополь-дохи» хөөрөлгөөн. 21.40 — Спортивна. 22.25 — «Закат» — фильм. 23.50 — Парламентын мэдээсэл. 01.05 — Спортивна дамжуулга. 00.15 — Уран һайханай [illegible] дамжуулга. 00.45 — Дохёо. 01.00 — Мэдээсэлнүүд. 01.20 — Одо мүнэд хөөрэнэ. 01.25 — Удэшын салон. 02.55 — Эксно-туб теннисуулна. 03.00 — Волейболоор Европын чемпионнуудай кубок.

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М Ж (харюусалгата секретарь) НИМАЕВ П Н (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОЕВА В. Э

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнуудэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үбл., 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай — 2-50-96, приемный — 2-54-54 редакторай орлогшонорой — 2-68-03, 2-62-62, харюусалгата секретариин — 2-50-52, секретариадай — 2-66-76. таһагууд. соведуудэй худалмэрэй бо ниитын эмхинуудэй — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2.56-23, социально-экономическэ — 2-64-36, (даагшань), 2-63-86. 2-67-81. 2-61-35. соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай — 2-60-21 (даагшань). 2-57-63; 2-67-81 олончитын худалмэрэй бо мэдээсэлэй — 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын — 2-60-95; коммерческэ — 2-35-84; корректнуудэй — 2-33-61, хэблэлэй бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай) — 2-35-95, Манай корреспондент: Агинскда — 3-45-94; Закаменскда — 30-61.

Буряад Республикын Министрнуудэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директоо — 2-49-94. бухгалтери — — 2-23-67 вахта — 2-56-62.

Газета мэдээ 250 дахин гараха. Хэблэлэй 3 хуудаһан сэмжэтэй. Газетын индекс 50001 Тираж 7 400. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 21.05

Буряад Республикын Хэблэлэй ба ороноо мэдээсэлгын министерствын республиканска эмлогоофиде газета бэлдэгдэн хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-46-45.